

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ

3/2016

čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci

VS ČR
na Dnech NATO

Vedoucí skupiny krizové intervence říká:
Počty volajících na linku pomoci se stále zvyšují

str. 2

Trest výjimečný
jako náhrada
za trest smrti

str. 14

Jazykové vzdělávání
personálu VS ČR

str. 17

rozhovor str. 2

krátce str. 5

prevence str. 7

téma str. 8

resocializace str. 12

vězeňská
služba str. 17

věznice ČR str. 19

historie str. 26

duchovní služba str. 32

sport str. 33

Norské fondy v plném proudu

Věznice Pardubice

Sport

Milí čtenáři,

naposledy jsem se k vám z tohoto místa obracel před dvěma lety. Pro mě je to důkaz rychle plynoucího času, protože mám pocit, jako by to bylo nedávno. Přesto se za tu dobu událo mnoho změn, které se týkaly především personálního obsazení. Naše oddělení bylo zrušeno, ale posléze také obnoveno. Náš tým se smrškl na dva solitéry, abychom vzápětí hledali personální posily. Ty již naštěstí přišly pro oblast tiskovou i zahraniční a další posila nás snad ještě čeká v příštím roce.

Naproti tomu naše práce mnoho změn nedoznala, pokud nemluvíme o objemu, který všichni shodně nazýváme rostoucím. Stále komunikujeme s médii, odpovídáme na jejich dotazy, připravujeme tiskové zprávy, vydáváme časopis, organizujeme mezinárodní setkání, zpracováváme zahraniční dotazníky atd. S nově rozšířeným týmem ale máme i ušlechtilější plány, mezi které patří nová mediální strategie, nový web či prezentace VS ČR.

Přední novinkou v oblasti mezinárodní spolupráce je členství v Evropské asociaci vězeňských služeb EuroPris a zvolení generálního ředitele VS ČR do Výkonového výboru této organizace, což umožňuje přímý vliv na její činnost a témata, kterými se bude zabývat. Hlavním přínosem tohoto členství je otevření přímých kontaktů ke všem třiceti členským vězeňským službám napříč Evropou, které přináší široké možnosti výměny informací a zkušeností v oblasti penitenciární, ale také řízení či strategií. EuroPris nabízí účast na expertních skupinách, seminářích či konferencích nejružnějšího charakteru.

Naším hlavním úkolem je především komunikace na všech úrovních – směrem k veřejnosti, médiím, odborné veřejnosti, rezortním, mimorezortním i zahraničním partnerům. Snažíme se, abychom jim všem měli neustále co nabídnout. Za celý náš tým vám přeji klidný konec roku a úspěšný vstup do toho nového.

Mějte se pěkně!

mjr. Mgr. Tomáš Olšar
Vedoucí oddělení vnějších vztahů,
Kancelář GR VS ČR

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 3/2016.
Časopis vychází čtyřikrát ročně.
Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423
Editor: Robert Blanda
Grafická úprava: Karel Neuvirt

Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce
Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní přihrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4
<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz
telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072
Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:
e-mail: to@grvs.justice.cz
Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác
© Vězeňská služba České republiky, Praha 2016, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Vedoucí skupiny krizové intervence a psycholožka **Aneta Langrová** říká:

Počty volajících na linku pomoci se stále zvyšují

Soňa Haluzová

Anonymní linka pomoci v krizi je rezortní linka důvěry, která poskytuje již od roku 2002 volajícím psychologickou intervenci po telefonu. Linku mohou využívat příslušníci a zaměstnanci Policie ČR, Hasičského záchranného sboru ČR, Celní správy ČR, GIBS, Armády ČR a také Vězeňské služby ČR. Je určena i zaměstnancům ministerstva vnitra, ministerstva obrany a také všem blízkým osobám jmenovaných skupin. Linka je k dispozici nepřetržitě 24 hodin denně, 365 dní v roce. „Dovolal jste se na anonymní linku pomoci v krizi, jsem tu pro vás...” říká do telefonu také vedoucí skupiny krizové intervence a psycholožka Aneta Langrová.

Foto: Aneta Langrová stojí v čele Anonymní linky pomoci v krizi již od roku 2014.
Zdroj: Archiv Policejní prezidium ČR

Anonymní linka pomoci v krizi poskytuje jak intervenční službu, tak preventivní. Kvůli čemu všemu se na vás mohou volající obracet?

Stručně, kvůli všemu, co je trápí. Mojí vizí je, aby se obraceli hlavně kvůli pracovním nebo osobním záležitostem, které ovlivňují jejich působení na pracovišti. Ze statistiky vyplývá, že zdaleka nejvíce jich volá kvůli nějakým existenčním potížím. Volající mají pocit, že už život nezvládají a jejich stav myslí se pohybuje v rozmezí od sebevražedných myšlenek až po to, že se cítí prostě sami třeba na výchovu dětí nebo že nemají komu říci o svém selhávání v práci. Často řešíme i zdravotní problémy či finanční potíže volajících. Nejsme ovšem žádný finanční ústav, abychom jim radili, jak se vypořádat s dluhy. Nabídneme jim však potřeb-

né kontakty, kam se mohou s důvěrou obrátit.

V čele linky stojíte již od října 2014. Jak často slyšíte v telefonu během služby věty typu: „Nevím, co mám dělat, můžete mi pomoci?”

Ročně evidujeme v současnosti kolem 800 krizových hovorů. Dení počet volajících je ale nárazový, v průměru se jedná o dva až tři hovory za 24 hodin. Já vždy na otázku tohoto typu odpovídám, že máme žádný hovor až šest hovorů za den. Délka hovorů se pak pohybuje od pár minut až po třeba hodinu a půl, kdy opravdu řešíme myšlenky na sebevraždu nebo nějakou multiproblematiku, tedy například problémy s partnerkou, dluhy, problémy v práci nebo hrozbu ztráty zaměstnání. „Nevím, co mám dělat,” říkají ovšem volající

skoro vždy. Vyškolení odborníci na lince se snaží hledat možnosti řešení s nimi a troufám si říci, že téměř vždy nějakou možnost najdeme. Pak jsou také krátké hovory, kdy chtějí volající třeba jen informaci či kontakt. Svůj problém už s někým řešili a chtějí si jen ověřit, že doporučený postup a kontakt je ten správný.

Rady či podporu poskytuje linka prostřednictvím telefonu, e-mailu, ale i Skypu. Telefon zřejmě představuje nejčastější formu komunikace. Proč lidé volí Skype či e-mail?

Opravdu nejčastěji volají na telefon. E-mailů ročně evidujeme přibližně kolem 120, přičemž komunikaci prostřednictvím e-mailu upřednostňuje spíše střední generace, která se na internetu již dobře pohybuje. Dalším důvodem, proč lidé volí e-mail, může

být také skutečnost, že je nikdo neuslyší. Skype je zase fajn pro lidi, kteří volají ze zahraničí, např. z mise. Podstatné je i to, že volání přes Skype je zadarmo. Přes Skype ale přijímáme jen hovory...

Stres je dnes všudypřítomným jevem v pracovním životě člověka. Práce u bezpečnostních sborů je navíc provázena zvýšenou psychickou zátěží. Promítá se tento trend do množství volajících?

Počty volajících na linku se stále zvyšují. V roce 2010 jsme zaregistrovali 198 hovorů, v roce 2014 přes 600 a v loňském roce jsme se přiblížili číslu 800. Domnívám se, že částečně je množství volajících závislé na reklamní kampani, tedy jak se prezentujeme vůči bezpečnostním sborům, a na tom bychom ještě rádi zapracovali. Je to závislé také na tom, jak nám volající věří či nevěří, tedy jaký vztah a důvěru mají k psychologům jako takovým. Linka je anonymní – číslo volajícího nevidíme, jméno nevyžadujeme, a pokud ho sdělí, nikde se nezaznamenává. Hovory na linku nejsou nahrávány, nikomu žádné zprávy nepíšeme a povinností všech pracovníků linky je zachovávat naprostou mlčenlivost a anonymitu klienta. Jen pro sebe si děláme krátký

záznam, abychom s kolegy měli přehled, jaká témata se třeba řešila.

V roce 2013 byla podepsána dohoda o využívání linky pomoci v krizi také s Vězeňskou službou ČR, Celní správou ČR, Generální inspekcí bezpečnostních sborů a Hasičským záchranným sborem ČR. Jsou nějaké problémy typické pro volající z řad VS ČR?

My se rozhodně neptáme volajících, z jakého sboru nám volají. Když to zjistíme, tak je to spíše díky způsobu, jakým třeba mluví, nebo se nám stává, že se nám volající sám představí celým jménem i třeba řekne, kde pracuje. Někdo to tají a má na to plné právo a my po tom ani nepátráme. Nemohu tedy přesně říci, kolik procent volajících je přímo z vězeňské služby. Obecně se nám ale z bezpečnostních sborů objevují podobné problémy, a to v komunikaci s nadřízeným, s vedením, kdy často volající popisují, že jsou obětí bossingu, jsou na ně kladené nadstandardní požadavky nebo si na ně někdo zasedl. Časté jsou i potíže v komunikaci s kolegy ve smyslu, že o nich někdo roznáší drby, což na ně hází špatné světlo. „Někdo mě pomluvil a já se teď bojím o místo,” tak líčí své poci-

ty bezmoci v systému sboru mnohdy volající...

Řada lidí jistě zamýšlela ve svém životě minimálně jednou zavolat na nějakou linku pomoci. Nakonec však z různých důvodů dané telefonní číslo nevytočila. Co byste jim vzkázala...

Jsem ráda, když si to člověk třeba jen zkusí. Za zkoušku stojí zjistit, že tam opravdu někdo je a že se opravdu neptá na jméno. Je to taková příprava na zavolání, když se doopravdy bude něco dít. Prostřednictvím linky nabízíme to nejvíce, co jde v maximálně možném diskrétním prostoru. Tým linky je záměrně různorodý a nabízí specifické služby s důležitou znalostí bezpečnostních sborů. Zavolat může představovat lehčí formu než jít přímo k psychologovi. Popovídat si s někým, koho nevidíte, bývá pro mnoho lidí jednodušší. Navíc jsem přesvědčena o tom, že linka by měla plnit hlavně preventivní funkci – když mě kdokoliv nebo cokoliv naštve, ať už v práci nebo doma, mohu se svěřit lince. Podstatné totiž je, aby se stres nekumuloval a člověk mohl dál svou práci a život zvládat. Klidně tedy volejte i s menšími problémy, ne až bude pozdě. To je zpráva všem...

Mgr. Aneta Langrová – v roce 2010 ukončila studium na katedře psychologie Univerzity Palackého v Olomouci. Již při studiu působila jako krizový intervent Linky bezpečí. Od října 2014 pracuje u Policie ČR a stojí v čele Anonymní linky pomoci v krizi.

Poskytujeme psychickou podporu a poradenství pro příslušníky a zaměstnance bezpečnostních sborů a armády.

Nezůstavejte v tom sami.

Ozvěte se dříve, než bude pozdě.

Podrobnější informace na:
www.policie.cz/pomoc

Nebojte se kdykoliv zavolat s čímkoliv.

LINKA POMOCI V KRIZI
anonymní & nonstop

974 834 688

linkapomoci

pomoc.ski@pcr.cz

Rozhovor s ředitelem Věznice Kynšperk nad Ohří **Vladanem Havránkem**

Firmy dnes shánějí odsouzené pro jakoukoliv profesi

Petra Bělíková

Jste ředitelem věznice v nejzápadnější části České republiky. Svůj trest zde vykonává téměř tisíc odsouzených. Jak se vám daří získávat pro ně práci?

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody stanoví čtyři formy zaměstnávání odsouzených. Jedná se vnitřní režii, provozovnu střediska hospodářské činnosti, cizí (podnikatelské) subjekty a vlastní výrobu. Věznice Kynšperk nad Ohří využívá dvě z těchto forem. První z nich je vlastní režie. Ve vnitřním provozu věznice jsou odsouzení zařazováni na pomocné práce na pozicích kuchař, skladník, zedník, instalatér, truhlář, údržbář, uklízeč, knihovník a podobně.

Druhou formou je provozovna střediska hospodářské činnosti. Tady je zaměstnávání prováděno smluvně u cizích subjektů, zpravidla v rámci Karlovarského kraje. Zaměstnávání probíhá na základě smlouvy uzavřené podle občanského zákoníku, ve které jsou upraveny podmínky spolupráce. Smlouva obsahuje specifikaci činnosti, počty odsouzených, způsob jejich přepravy z věznice do místa výkonu práce a zpět, výkon kontroly ze strany vězeňské služby a další kritéria.

O jaké práce se jedná?

Zpravidla jde o jednoduché kompletační práce, kovovýrobu, stavební, lesnické, rekultivační, údržbářské nebo pozemní práce. Vězni jsou zařazováni například také na pomocné a údržbářské práce v ústavech sociální péče. Mohou vykonávat v podstatě jakoukoliv práci, pokud splňují zdravotní předpoklady, určená bezpečnostní kritéria a případné kvalifikační nároky. Řada vězňů nemá ale žádné vzdělání ani základní pracovní návyky, s prací se setká poprvé ve vězení a ani výuční list nezaručí, že budou schopni vykonávat práci ve svém oboru. Snažíme se proto zařazovat odsouzené také podle jejich schopností. Pokud se neosvědčí například v kovovýrobě, snaží se, ale nedaří se mu plnit potřebné normy, dle možností ho přeřadíme na jiný druh práce.

Jaké podmínky musí odsouzení splnit, aby mohli pracovat?

Podmínky pro zařazení do práce se odvíjejí podle druhu práce a typu pracoviště. Podmínkou je zdravotní způsobilost k dané práci, podle místa výkonu práce musí splňovat bezpeč-

nostní podmínky. Posuzuje se délka trestu, druh trestné činnosti a další aspekty. Jiné podmínky musí splnit pro práci ve věznici, jiné mimo ni.

Oslovují vás firmy s nabídkou spolupráce?

Firmy nás oslovují a lze říct, že tento trend stále roste. Před dvěma lety ještě odsouzení na pracoviště mimo areál věznice jezdili jen na práce v lese či ve stavebnictví, dnes je poptávka v podstatě po jakékoliv profesi. Od pekařů, zámečníků, obráběčů kovů, po úklidové činnosti až po výroby různých produktů.

O jaké firmy se jedná?

Firmy jsou to různé, od společností, kde jednatel je zároveň sám zaměstnancem a dělníkem, až po nadnárodní organizace se zahraniční účastí, kde jsou počty zaměstnanců počítány na desítky až stovky. Asi nejdelší spolupráci máme s firmou Makar v Sokolově. Jedná se o dlouhodobou a stabilní spolupráci, během které firma s pomocí odsouzených vystavěla několik průmyslových hal.

Čím si stoupající zájem vysvětlujete?

Jak zaznělo na začátku, Věznice Kynšperk nad Ohří leží v nejzápadnějším cípu naší republiky. Karlovarský kraj je nejmenším z krajů, žije zde asi 298 tisíc lidí, je to o 10,5 tisíc méně než před osmi lety, mění se demografická křivka a firmy nemají pracovní sílu. Je to jev, o kterém v poslední době slycháme často ve sdělovacích prostředcích. Navíc jsou nedaleko hranice s Německem, asi půl hodiny jízdy autem a řada lidí jezdí za prací tam.

Jaké výhody má zaměstnávání pro odsouzené?

Zaměstnat maximální počet vězňů je jednou z našich nezávadnějších priorit. Kromě nabídek, které přicházejí, sami aktivně vyhledáváme vhodné pracovní příležitosti. Práce má pro odsouzené aspekty ekonomické, psychologické i sociální. Jde o smysluplné trávení soudem vyměřeného času, podporu, rozvoj a upevnění pracovních návyků, posilování pocitu vlastní hodnoty i autonomie. Z odměny (platu), kterou odsouzený za práci obdrží, hradí soudem určené výživné, náklady výkonu trestu a případně další pohledávky, např. náklady soudního řízení. Část odměny může využít k nákupu ve vězeňské kantýně,

k podpoře své rodiny či do začátku po výstupu z výkonu trestu. Vedle toho má odsouzený možnost získat i kázeňskou odměnu ve formě pochvaly, která je dalším motivačním prvkem. Tyto faktory jsou zohledněny například v případném řízení o podmíněném propuštění nebo přerazení do věznice mírnějšího typu. Možnost splácet dluhy, upevnit nebo rozvinout pracovní dovednosti je předpokladem k snížení rizika jeho recidivy. Některé firmy si odsouzené chválí natolik, že jim nabídnou práci i po ukončení výkonu trestu.

Co to přináší věznicí?

Ze zisku hospodářské činnosti financujeme další rozvoj věznice, zejména opravy prostor pro zaměstnávání a zlepšení pracovních podmínek personálu věznice. Pokud jsou odsouzení přes den v práci, mají vychovatelé a další zaměstnanci oddělení výkonu trestu více prostoru pro práci s těmi, kteří zůstanou ve věznici. To však neznamená, že program zacházení, zákonná práva a nároky pracujících odsouzených nemusí zajišťovat.

Na druhou stranu, se stoupajícím počtem pracujících vzrůstají nároky jinde, například na zajištění kontroly pracovišť. Není výjimkou, že kontrolní orgány najezdí přes den 400 kilometrů. Počet zaměstnavatelských subjektů se pohybuje nyní kolem třiceti. Při vícesměnných provozech se řeší náhradní spánek, stravování, nákupy. Je toho poměrně dost. Ideální by bylo zaměstnávat odsouzené uvnitř věznice na jednom, dvou místech. To bychom však měli moc jednoduché.

Návštěva v domově pro seniory

Pracovníci oddělení výkonu trestu Věznice Nové Sedlo pod vedením Slavoj Skleničky navštívili v květnu Domov pro seniory v Žatci.

Věznice Nové Sedlo je v rámci regionu dlouholetým partnerem celé řady neziskových organizací. Proto návštěva domova seniorů nebyla výjimkou. Odsouzení pod dohledem odborných pracovníků truhlářské dílny vyrobili pro ergoterapeutickou dílnu celou řadu pomůcek, které jistě přispějí klientům pozitivně rozvinout vlastní tvořivost. Všechny pomůcky byly vyrobeny se záměrem zapojení člověka do cílené a smysluplné činnosti, která podporuje mentální a fyzické funkce a celkovou pohodu klientů zařízení. Část výrobků, především hraček, doplní dětský koutek domova pro seniory. Věznicí se dlouhodobě daří zapojení do projektů, které směřují ke zvýšení efektivity přípravy vězňů

před propuštěním, kdy odsouzení v rámci rekvalifikací se připravují v nejrůznějších oborech. Především projekt programu CZ 15 Zvýšení efektivity přípravy vězňů před propuštěním z Věznice Nové Sedlo, který je financován z Finančního mechanismu Norsko /2009-2014/, dává příležitost odsouzeným získat profesní odbornost. Velmi žádaným oborem je truhlářská práce, kde pod rukama odsouzených

vznikají didaktické pomůcky a potřeby pro ergoterapeutické dílny.

Ředitel domova pro seniory Petr Antoni se svým kolektivem ocenil dlouholetou spolupráci věznice se zařízením a naznačil další cesty spolupráce obou zařízení. Prohlídka zařízení a společné neformální posezení otevřelo řadu námětů, které mohou obohatit programy volnočasových aktivit odsouzených.

eko

Spolupráce se sdružením Prák

Věznice Nové Sedlo je jednou z věznic, které spolupracují s občanským sdružením PRAK - prevence kriminality a tím přispívají osvětě a vzdělávání v oblasti prevence kriminality. Žáci základní školy z Prahy 6 měli při své květnové návštěvě Věznice Nové Sedlo možnost na okamžik nahlédnout do života části společnosti, která se vymezuje páčáním trestné činnosti. Program návštěvy byl rozdělen do dvou částí. Speciální pedagog Petr Roubíček představil přítomným věznicím a seznámil je s jejím chodem. Následovala beseda s odsouzeným specializovaného oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti a chování, způsobem užívání návykových látek. Bezprostřední kontakt s někým, kdo je drogově závislý a sám se rozhodl s tím něco udělat, oslovila každého žáka. Životní příběh odsouzeného jen potvrdil, že uživatelé drog nejsou jen pachatelé trestné činnosti, ale velmi často i jejich obětí. Není tajemstvím, že drogy jsou stále dostupnější a kontakt se stále více posunuje do mladších věkových kategorií. Právě beseda s odsouzeným ukázala na nebezpečnost experimentování s drogou a na právní důsledky užívání a manipulace s drogami. Druhá

část již zahrnovala prohlídku věznice. Žáci měli možnost prohlédnout si oddělení výkonu trestu, především specializované oddělení a oddělení výkonu kázeňských trestů. Bezprostřední působení vězeňského prostředí bylo silným emotivním zážitkem, vnímání pocitu omezení svobody a všeho, co vězeňské prostředí evokuje, zůstane na dlouhou dobu v povědomí účastníků a stane se pomyslnou brzdou v páčání možné trestné činnosti. Nasbírané informace a zkušenosti budou moci žáci využít v rámci semináře, který proběhne po absolvování exkurze. Jak sdělila zástupkyně pedagogů, účelem semináře je zopakovat si a utřídit informace načerpané během návštěvy věznice a zodpovědět na nově vznikající otázky. Potvrzuje se, že praktická ukázka odvrácené tváře života na svobodě je výchovně účinnější než dlouhodobé přesvědčování mladých lidí o vzorcích chování, které jsou či nejsou akceptovány většinou společnosti.

eko

Truhlářská dílna

Malou truhlářskou dílnou, která se nachází na oddělení výkonu trestu odnětí svobody Věznice Nové Sedlo, prošlo za dobu její existence několik stovek odsouzených v rámci pracovních aktivit. Malá truhlářská dílna rozměrem, velká významem - tak lze hodnotit mnohaletou činnost tohoto zařízení. Pod vedením vychovatelů Josefa Michla a Jiřího Kopeckého, s aktivním podílem odsouzených, vznikají již na profesionální úrovni dřevěné výrobky, o které je velký zájem místních samospráv a neziskových organizací v regionu. Výčet zhotovených výrobků je nepřeberný, přes hračky pro nejmenší mateřských škol a dětských domovů, výchovně vzdělávací pomůcky pro základní školy, městskou policii a odbor životního prostředí, rehabilitační pomůcky pro obyvatele domova seniorů, ale i například výrobky reklamního charakteru pro městský úřad. Skromně vybavená dílna s několika motivovanými odsouzenými pod odborným vedením zanechává nesmazatelnou stopu v regionu. Tato stopa má svůj podíl na dobrém jménu věznice a zároveň dává prostor ke smysluplnému využití času odsouzeným ve výkonu trestu. Proto se nelze divit, že zájem manuálně zručných odsouzených o práci zde je větší, než je schopna kapacita dílny pojmout. Činnost dílny je cestou k získávání dostatečných prostředků k samotné výrobě, které by věznice ve svém rozpočtu velmi problematicky hledala, dále plní resocializační roli ve směru získáva-

ní pracovních návyků a postupného přechodu k zaměstnanosti. Práce se dřevem dává reálnou možnost odsouzenému nahlédnout do oblasti, která by se možná mohla stát po ukončení výkonu trestu odrazovým můstkem na trhu práce. Potvrzuje se, že manuální zručnost se zájmem něco nového se naučit je jedním z předpokladů úspěšnosti v konkurenčním prostředí po výkonu trestu. Vysoký stupeň manuální zručnosti prokázali odsouzení při stavbě dřevěného mlýnu. Námet byl čerpán z roubených staveb Valašska a Pod-

krkonoší. Tesaři se při stavbě roubeného objektu přidržovali původních metod práce s využitím současných technologií. Proto roubená stavba se může například pyšnit rohovými rybinovými spoji. Na rozdíl od předků naši tesaři nepoužívali trámy tesané, ale řezané. Ve vnitřních prostorách je umístěna výheň a funkční buchar na vodní pohon. Dřevěný mlýn není první stavbou odsouzených, podobná stavba byla předána Domovu seniorů v Žatci, kde zpřijemňuje život jeho obyvatel.

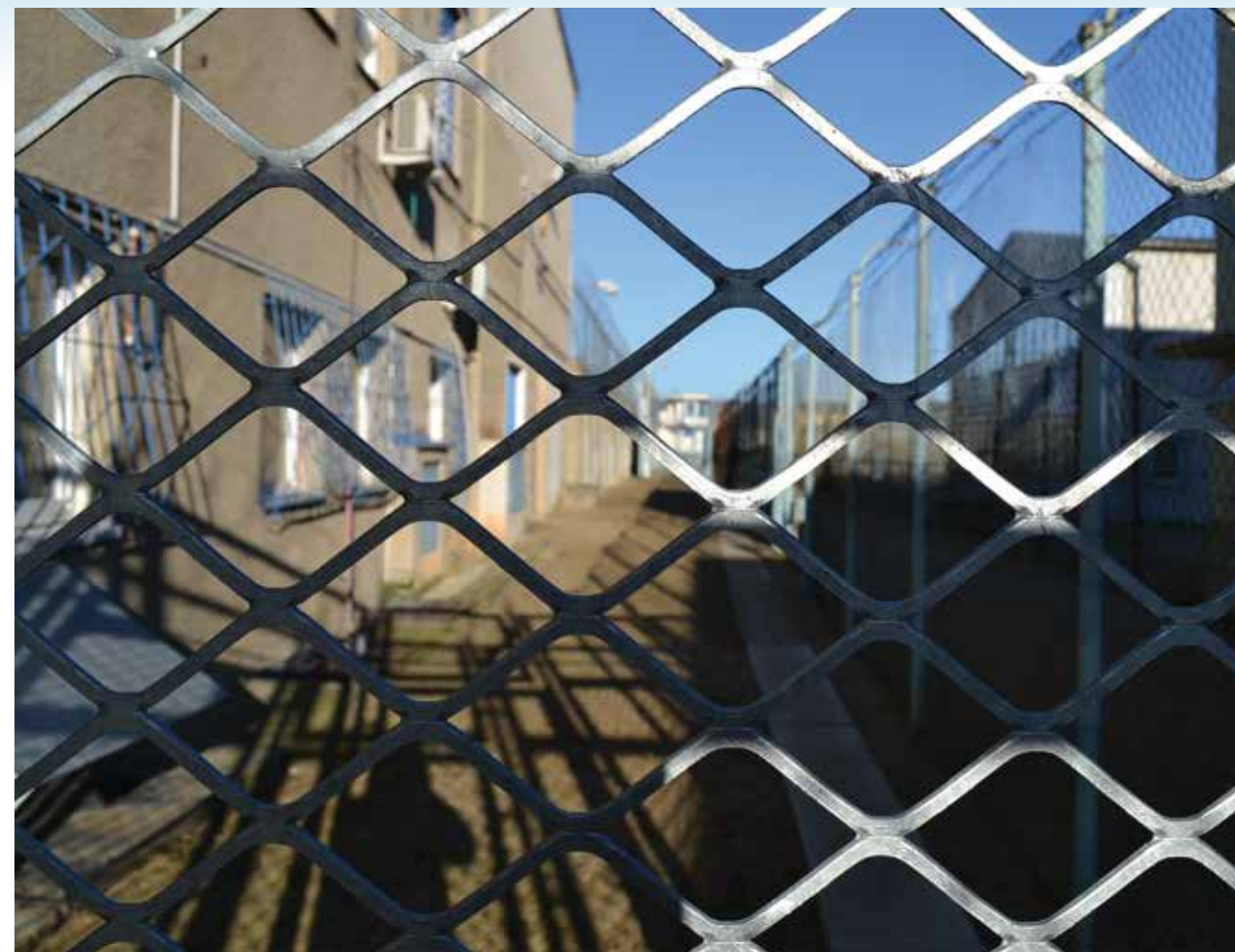
eko

Horká židle

Eva Koreneková

V měsíci říjnu byl ve věznici Nové sedlo zahájen další běh program GREPP, který je cílen na pachatele násilných a sexuálně motivovaných trestných činů spáchaných na dětech. Pachatelé násilných a sexuálně motivovaných činů na dětech jsou velice specifickou skupinou odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody. Trestné činy tohoto charakteru jsou širokou veřejností odmítány a na pachatele je pohlíženo s největším opovržením a odporem.

Jedna z terapeutických technik, která má za úkol zmapovat důležité mezníky, jež měly vliv na život odsouzených je informace respondentů k trestnému činu technikou Horké židle. Horká židle pod vedením vychovatelů terapeutů a dalších specialistů dává možnost odsouzenému nahlédnout do mezních situací života nikoliv z pohledu biografického. Pomáhá s dalšími metodami otevřít otázky typu, jak na čin nahlíží samotní pachatelé, jak se vyrovnali, vyrovnávají a budou vyrovnávat s tlakem okolí. Zda jsou schopni přijmout zodpovědnost za svůj čin, nebo zda vinu odmítají. Jsou-li schopni při odmítání viny změnit svůj postoj, jakým způsobem se vyrovnali, nebo budou chtít vyrovnat s obětí svého jednání. Tato konfrontace odsouzeného na pomyslné horké židli se všemi dopady, které přináší spáchaný trestný čin, se stává nejsložitějším momentem celého programu. Změna náhledu

na čin, schopnost sebereflexe, uvědomění si spouštěče svého jednání jako výslednice započatého edukačního působení dává určitý předpoklad připravenosti odsouzeného na řešení jeho problému. Navazující terapeutické, skupinové nebo individuální programy v kmenových věznicích a sledování samotných procesů eliminace projevů poruch, osvojování si psychosociálních dovedností jsou cestou neopakování závažné trestné činnosti.

Program GREPP probíhá ve Věznici Nové Sedlo dvakrát ročně a přispívá k možné reintegraci odsouzeného do společnosti se zřetelem na individuální osobnost každého jedince. Primárním cílem je směřování aktivit ve výkonu trestu tak, aby docházelo k pojmenování a odstraňování příčin nežádoucích jednání odsouzeného a k pomoci získané dovednosti převést a uplatnit v běžném životě.

VS ČR opět na Dnech NATO

Dny NATO jsou vrcholem veřejné prezentace všech ozbrojených sborů

Petra Kučerová
Robert Blanda

Mezinárodní přehlídka ozbrojených sil Dny NATO je tradičním vyvrcholením veřejných prezentací všech ozbrojených sborů, včetně pochopitelně i Vězeňské služby ČR. VS ČR letos na letišti v Ostravě-Mošnově představila statickou expozici zaměřenou nejen na historii a současnost sboru, ale také na nové metody odborného zacházení s vězňami osobami a nové formy jejich zaměstnávání. V části věnované dynamickým ukázkám vězeňská služba předvedla diváky tradičně velmi oceňovaný program.

„Předvedli jsme ukádku napadení eskorty s chráněnou osobou s mimořádným bezpečnostním opatřením za součinnosti vrtulníku Policie České republiky,“ popsal ukádku generální ředitel Vězeňské služby Petr Dohnal. Scénář ukázky představoval dopravu vězněné osoby k letecké eskortě a ve chvíli, kdy tato osoba měla být předána, napadli eskortu útočníci. Pozemní tým pak odvrátil útok pachatelů a zneškodnil je. „Diváci tedy viděli naše příslušníky při zásahu v balistických soupravách a též pancéřové vozidlo vězeňské služby, které se k eskortám takových osob využívá,“ doplnil Dohnal.

Vězeňská služba také představila statickou expozici, která návštěvníkům nabídla možnost prohlédnout si dvě cely, jednu standardní a jednu renovovanou i s vybavením, donucovací prostředky používané vězeňskou ostrahou nebo figuríny s uniformami příslušníků VS ČR a oděvy vězňů. Mezi dalšími vystavenými předměty byly nedovolené předměty, které byly zabaveny vězňům, úkryty na mobil, tetovací prostředky, drogy či zbraně. Stánek rovněž nabídl průřez

vývojem a posláním české vězeňské služby a zajímavostí byla prezentace Střediska hospodářské činnosti, které zaměstnává vězněné osoby

a nabízí své produkty z oblasti nábytku a kovovýroby a poskytuje služby v oblasti prádelnictví a tiskařství. Návštěvníci tak měli jedinečnou možnost vidět výrobky vězňů. Vězeňská služba také seznámila návštěvníky s projekty, které se týkají zaměstnávání odsouzených. Jednou z oblastí těchto projektů je včelařství ve věznicích. „Vězeňství a včelařství jsou dvě zdánlivě odlišné věci. V rámci našich projektů jsme ukázali, že jdou účelně spojit, a v našem stanu jsme před-

stavili alespoň zlomek výsledků naší práce v této oblasti,“ dodává Dohnal. Součástí statické expozice byla také dvě eskortní vozidla typu VW LT 46 a VW Crafter, dva eskortní autobusy, dva sanitní vozy, pancéřové vozidlo a doprovodné vozy.

Dny NATO jsou přehlídkou i dalších sborů

Dny NATO se tradičně účastní i další ozbrojené sbory, armáda, policie, celní správa nebo hasičský záchranný sbor. „Kromě Dnů NATO v Ostravě se účastníme i dalších velkých akcí, jako je například Den pozemního vojska Bahna, veletrh IDET, Den sil podpory Cihelna,“ uvedl vedoucí oddělení Public Relations Ministerstva obrany ČR Michal Abrahám. Resort obrany podle něj organizuje na centrální i regionální úrovni na tři stovky veřejných akcí ročně. „Odbor komunikace ministerstva kromě toho již třetím rokem realizuje spolu s armádními útvary vládní koncepci projektu Příprava občanů k obraně státu. V jeho rámci se žáci na druhém stupni základních škol dozvídají řadu informací souvisejících s obranou ČR, naším začleněním do mezinárodních struktur, problematikou řešení krizových situací a mimořádných událostí. Pro podporu a větší atraktivitu celého projektu jsou akce doplněny o ukázky z výcviku a besedy s vojáky o jejich nasazení v zahraničních misích. Jedná se o zhruba čtyři desítky akcí, které realizujeme ve všech krajích,“ uvedl Abrahám a dodal: „Otevřeně musím říct, že o všechny uvedené aktivity je obrovský zájem, což nás samozřejmě těší, ale z důvodů kapacitních nemůžeme uspokojit všechny žadatele. Hlavním úkolem armády je připravovat se na obranu státu.“

Policejní prezidium

se podle Petry Literové z oddělení tisku a prevence kanceláře policejního prezidenta účastní ročně asi dvou desítek prezentačních a preventivních aktivit. „Každoročně se účastníme Dnů integrovaného záchranného systému, ale pořádáme také řadu akcí zaměřených na bezpečnost v dopravě jako například Zebra se za tebe nerozhledne, Řídím - piji nealko pivo, Viditelnost, Dětský den ministra vnitra a podobně.

Na oddělení tisku a prevence pracují podle ní aktuálně čtyři preventisté, kteří nestíhají uspokojovat všechny zájemce o pořádání podobných propagačních a preventivních akcí. „S některými akcemi nám mohou pomoci kraje. Nicméně se snažíme využít jakoukoliv aktivitu zaměřenou na prevenci,“ uvedla Petra Literová.

Prezentačních a výchovných akcí využívá také **hasičský záchranný sbor**. „Většina těchto akcí má lokální

charakter, je pořádána v konkrétním městě. Na nich se účastní vždy sbor příslušného kraje se svojí technikou a odborníky. Každý hasičský záchranný sbor kraje má takových akcí asi 15 až 20 do roka,“ uvedla kpt. Mgr. tisková mluvčí generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR Nicole Zaoralová. „Na celorepublikové úrovni je takových akcí také celkem asi tolik, tedy asi 15 - 20 do roka,“ dodala mluvčí. Cílem účasti hasičského záchranného sboru na podobných akcích je propagace široké škály činností hasičů. „Klíčová je výchova a vzdělávání jak dětí a mládeže, tak i osvěta dospělé populace, v posledních letech se v oblasti požární prevence výrazněji zaměřujeme i na seniory. Vycházíme z toho, že dnes je lidstvo každodenně konfrontováno s různými nebezpečími většího či menšího rozsahu. Jde nám o to, abychom veřejnosti poučili, jak správně reagovat ve vypjatých a stresových situacích,“ zdůraznila mluvčí Zaoralová.

Čtenářská gramotnost ve Věznici Nové Sedlo

Eva Koreneková

Vězeňská knihovna umožňuje vstup do světa knih a je jedním z nástrojů smysluplnosti času stráveného ve výkonu trestu. Přispívá k rozvoji duchovní, emocionálních, sociálních a jazykových dovedností, posiluje zájem o literaturu.

Věznice Nové Sedlo zajišťuje provoz knihovny v rámci svých možností, zabezpečuje její vybavení běžnou dostupnou beletrií, náboženskou a odbornou literaturou včetně základních právních předpisů. Knižní fond čítá okolo 7,5 tisíce titulů, z toho 2,5 tisíce tvoří odborná literatura. Každým rokem knihovna obměňuje cca 50 knih zakoupením či vyřazením. Knižní fond je obohacován tituly, které věznice získává i darem. Sedmdesát pět procent odsouzených pravidelně navštěvuje knihovnu a řadí se mezi aktivní čtenáře. Největší zájem je o beletrii, vězni upřednostňují knihy dobrodružné s historickou a válečnou tematikou, detektivky, vědeckofantastické a literaturu faktu. Knihovna nabízí knihy s náboženskou tematikou, ale i cizojazyčné tituly. Odsouzení prostřednictvím knihy se snaží smysluplně strávit čas ve výkonu trestu formou uvolnění a relaxace, ale i rozšířením vědomostí a sebepoznání. Čtení nelze chápat jako osamělou činnost. Řada odsouzených se dostává k pravidelnému čtení až ve výkonu

trestu. Zvláště u mladé generace lze zaznamenat absenci primárního vstupu do světa literatury. Teprve vězeňská knihovna jim poskytuje postupné seznamování s autory a jejich díly, ruku v ruce s budováním stabilní čtenářské motivace. Stabilní čtenářská motivace přispívá k pravidelným návštěvám knihovny a k podpoře čtení. Systematická práce speciálních pedagogů společně s pečlivým výběrem knihovníka dává předpoklad, že se čtení stane koníčkem celé řady odsouzených. Propracovaný systém výpůjček prostřednictvím nástěnných seznamů všech titulů dává odsouzeným možnost výběru žánru a konkrétní knihy. Nezastupitelnou roli při výběru knih sehrává osoba knihovníka, který s intenzivním vztahem k literatuře a znalostí vkusu odsouzeného je schopen reagovat na požadavky. Nemalou roli sehrávají u odsouzených, kteří nikdy nečetli a rozhodnou se objevovat svět knihy. Knihovník se stává průvodcem, seznamuje odsouzeného s autory a jejich díly, doručuje vhodnost titulu. Prostřednictvím knihovníka zajišťuje služby pro odsouzené, kteří jsou umístěni v lůžkové části zdravotního zařízení, popř. krizového oddělení. Věznice si uvědomuje důležitost čtenářské gramotnosti, proto tvoří nedílnou součást programu zacházení s každým odsouzeným.

Finanční gramotnost

Obecná finanční a ekonomická negramotnost odsouzených a nezkušenost s životem na dluh je jedním z faktorů, proč se nedaří snižovat recidivu trestné činnosti. Bez základních ekonomických a finančních znalostí nelze činit kvalifikovaná rozhodnutí při správě osobních financí a rodinného majetku.

Eva Koreneková

Znalost rizik a dlouhodobých důsledků využívání jednotlivých produktů je ale zatím relativně nízká, ačkoli finanční rizika se stávají jedním z hlavních témat.

Věznice Nové Sedlo ve spolupráci s Centrem podpory podnikání, o. p. s. Praha zahájila v měsíci říjnu cyklus přednášek a besed pro 250 odsouzených, kteří měli možnost s odborníky nahlédnout do problematiky dluhů. Otázka zadluženosti a její dynamiky společně s nemožností se uplatnit na trhu a návrat do nevhodného původního sociálního prostředí nedávají předpoklad další existence bez trestné činnosti. Poskytnutím základní informace se otvírá odsouzenému cesta, aby začal alespoň přemýšlet o svých dluzech a pochopil, že žít na dluh není tou správnou cestou k řešení problémů či uspokojování svých potřeb. Jen velmi malé procento odsouzených přichází do výkonu trestu a má vyřešené své dluhy, v mnoha případech se ukáže, že za nezvládnutím se skrývá nedostateč-

ný přehled o svých pohledávkách a absencí komunikace s věřiteli a exekutory. Účastníci setkání získali informace nejen jak své dluhy zmapovat, ale i jak předcházet jejich navyšování, jak s věřiteli komunikovat, ale i co se stane, když na své závazky zapomenou. Nízká úroveň finanční gramotnosti nedává odsouzeným možnost orientace v problematice peněz, posuzování jednotlivých finančních produktů, řízení a spravování osobních financí, schází jim i vědomosti, na základě kterých dokáží rozlišit a odmítnout nevhodné či nebezpečné finanční nabídky. Cílem přednášek a besed byla motivace klientů k řešení jejich předluženosti a upozornit, že s aktivním přístupem nezůstanou sami v této složité situaci, protože extrémně složitá legislativa a problematika dluhů, smluv, exekucí a insolvencí je nad síly člověka bez právního vzdělání. Pomyslná podaná ruka ze strany CPPP, o. p. s. je jednou z mnoha možností, jak svou předluženost začít řešit.

Nahrazení trestu smrti trestem výjimečným

Eva Procházková

V českém právním prostředí se při ukládání trestních sankcí vychází především ze zásady humanity a zásady přiměřenosti. Takovému pojetí trestu odpovídá převládající povaha jednotlivých druhů sankcí v systému trestů v našem současném trestním zákoníku s převahou trestů nespojených s odnětím svobody a s izolací pachatele. Společnosti vyznačující se humanitní tendencí vycházejí z předpokladu, podle něhož je značná část pachatelů schopna resocializace na podkladě vhodné uložení trestu. Zdůrazňuje se, že je třeba vyhnout se tam, kde to osobnost pachatele nevylučuje, škodlivým důsledkům uvěznění, jako je násilné vytržení pachatele z přirozeného sociálního prostředí, narušení jeho sociálně užitečných svazků, přivyknutí pasivnímu způsobu života a riziko negativního vlivu více narušených osob během výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody. Uložení trestu náhradního možno chápat jako projev důvěry vůči pachateli, při zachování podstaty trestu v podobě újmy na jeho právech a zároveň dbát o výchovný účinek, směřující k rozpoznání nesprávnosti či alespoň nevýhodnosti protiprávního jednání. V novém pojetí trestání se zdůrazňují pachatelovy kladné vlastnosti, návyky a umožňuje se jak odborníkům, tak laické veřejnosti podílet se na jeho převýchově.

Již zmíněnou zásadu humanity, která se stala nosnou myšlenkou novodobého pojetí trestání, prohloubila aktem zrušení trestu smrti novelizace trestního zákona (provedená zákonem č. 175/1990 Sb.), když trest smrti nahradila trestem odnětí svobody na doživotí s možností zpřísněného podmíněného propuštění s poukazem na to, že trest absolutní má povahu výhradně represivní, zastrahuje veřejnost, varuje potencionální pachatele před spácháním zvlášť závažného zločinu. Trest absolutní, ač v některých případech mravně odůvodněný, by mohl být zneužit k páchání zločinů jménem veřejného zájmu, mohl by se stát nástrojem politické opozice a vést k likvidaci určitých skupin obyvatelstva. Právě se zřetelem k jeho zneužití a nezvratnosti následku byl trest smrti článkem 6 odst. 3 Listiny základních práv a svobod zrušen. Ač po vzniku nezávislé Československé republiky proběhy diskuze o zrušení trestu smrti, zůstal až do listopadu 1989 součástí našeho právního řádu. Prezident republiky měl pravomoc absolutní verdikt soudu změnit, udělit odsouzenici milost.

Nejvíce hrdelních rozsudků bylo soudy vyneseno během prvních prezidentských období. Tomáš Garrigue Masaryk, ač nepatřil mezi příznivce trestu smrti, si uvědomoval, že udílení milostí v některých vyhraných případech by nebylo pro českou a slovenskou společnost přijatelné. Přesto svým rozhodnutím většinu odsouzenců ušetřil. Milost neuděloval mnohonásobným vrahům a pachatelům zvláště zavržených trestných činů. Před válkou, za éry prezidenta Edvarda Beneše, se mezi popravenými objevují také špióni a zrádci z řad československých vojenských gážístů. Kuriózní je, že obě hlavy státu omilostnily ve všech případech ženy, a to bez ohledu na závažnost jejich provinění. Do nacistické okupace tak nedošlo v Československu k popravě ani jedné z žen. Demokratický stát neodsuzoval k trestu smrti své politické odpůrce, čímž se odlišoval od politických

systémů let budoucích. Za zmínku na tomto místě stojí, že TGM filosoficky zdůvodnil nepřijatelnost budoucího trvání absolutního trestu a předpověděl, jakým směrem se budoucí trestní politika bude s ohledem na prosazování myšlenky humanity ubírat. I jeho vlastní politický program vycházel z požadavku humánního jednání a chování. Trestněprávní teorie i praxe nezadržitelně šla k postupnému přehodnocování mravního významu hrdelního trestu. Nic na tom nezměnil ani regres v podobě nacistického a socialistického pojetí trestního práva.

Resocializace při doživotním trestu

Všechny tyto kroky by měly vést ke snížení pachatelova pocitu bezvýchodnosti spojeného s neomezeností původně uloženého trestu. V poslední době se prosazuje také názor, že i doživotní trest má přispívat k resocializaci pachatele. V této souvislosti se poukazuje na eventualitu posílení vztahů doživotně odsouzených s vnějším světem (např. rozšířením možnosti telefonických kontaktů), zajištění dostatku práce, diferencování vězňů podle stupně narušení, umožnit doživotně odsouzeným kontakt s vězni odsouzenými ke kratším trestům, zavedení rozmanitého programu činností vně cely, na jehož sestavení by se odsouzený podílel, zlepšování podmínek života ve věznici (estetizací cel, zavedením návštěv za otevřenějších podmínek, popř. jejich odepřením za předpokladu vyhodnocení vysokých individuálních rizik, umožněním návštěv rodinných příslušníků o víkendech), zajištění vyškoleného personálu s posílením profesionálního úrovně při kontaktu s vězni. Za vzor se předkládá německá právní úprava, zavádějící vycházky a dovolené z výkonu trestu, a nastoluje se otázka, zda by po důkladném výzkumu případných rizik v českém prostředí neměly být obdobné podmínky pro výkon tohoto druhu trestu v naší právní úpravě zakotveny, nejlépe v normách upravujících výkon trestu, tedy v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody a v řádu výkonu trestu.

Formulace těchto podmínek zdá se být na cestě k novému pojetí trestání logická, ostatně vyvěrá i z naší křesťanské tradice o milosti odpuštění. Souhlasím s tím, že máme-li trvat na resocializaci pachatele, pak bezpodmínečně u všech druhů trestů,

doživotní trest nevymáháme. Za ústřední nedostatek nynější úpravy doživotního trestu odnětí svobody se považuje jeho bezvýchodnost, naprostá ztráta jedincovy perspektivy. Doživotní trest neskýtá odsouzenému za současné právní úpravy mnoho naděje na samostatný život mimo věznici. Proti tomu na straně druhé uvádím, že trest doživotní bývá spojen s nehoršími proviněními vůči nejceněnějšímu veřejnému statku, jímž je lidský život, navíc za okolností zvlášť závažných, např. formou usmrcení několika osob či provedením skutku zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, a vznikají proto pochybnosti, zda vůbec nějaká další zmírnění jeho výkonu, nežli zakotvení současného trestního zákoníku v §88 odst. 5, mají být pachateli zaručena. Veškeré uvažované úlevy, zajišťující pachateli vyšší pravděpodobnost budoucího svobodného života ve společnosti za podmínek dle § 88 odst. 5 TZ, jsou při chybějícím zpracovaném mechanismu trvalého a důsledného střežení pohybu a kontroly jednání za souběžného trvalého vyhodnocování případných nežádoucích (při riziku nesprávného posouzení osobnosti pachatele) změn v jeho chování neuskutečnitelné. Nehledě na to, že s rozmnožením podmínek, za nichž se předpoklad návratu do společnosti stává jistějším, se může zvyšovat také riziko uskutečnění plánované msty proti hodnotám lidskosti za subjektivně pociťované zmaření života dlouhodobým pobytem v izolaci. Chybějící elektronický systém střežení, nedostatek dobrovolných spolků a organizací, které by zašitily po léta prověřenou kvalitou péče o odsouzené, pohyb pachatele na svobodě a obecná nedůvěra veřejnosti ve schopnost neziskových organizací zaručit ochranu společnosti před opětovnou trestnou činností snižují

možnost podmíněného propuštění z výkonu výjimečného trestu po dvacetiletích.

Bez zájmu veřejnosti to nepůjde

Probační a mediační služba bez další podpory takový náročný úkol obhájnout nemůže. Sami občané se obecně na ochraně společnosti proti projevům nezákonnosti odmítají angažovat. Svůj postoj odůvodňují obavou z ohrožení vlastního života a nezájmem policie zasahovat proti podezřelým. Setkala jsem se dokonce během své trestněprávní praxe s otevřeným odporem svědků, odmítajících se podílet na objasnění trestné činnosti s odůvodněním, že je nezajímá. Všeobecný nezájem o potírání společensky škodlivého jednání, jakož i o dění v dané oblasti ztěžuje dosažení cílů sledovaných novými trestněprávními koncepcemi, ať již jde o alternativní tresty anebo změny koncepce trestu doživotního. Nové směry v trestání totiž počítají nejen s podporou, nýbrž také s pomocí veřejnosti. Většina občanů se ale přiklání k prosté izolaci pachatele coby jedinému - skutečně efektivnímu - opatření a vyzdvihuje její význam pro ochranu společnosti. Nutno připustit, že u pachatelů závažné trestné činnosti, především násilné povahy, se způsob ochrany společnosti uvězněním pachatele zdá být za daných technických a personálních podmínek jedinou spolehlivou pojistkou. Bezpečnostní rizika u trestu doživotního jsou příliš vysoká. Nejohroženější skupinu představují bezbranní jedinci - děti, ženy a osoby v pokročilém věku, kteří se pro svou bezmocnost mohou stát nejsnadnější obětí recidivujících pachatelů. Nezbyvá proto, než spravedlivě posoudit obě proti sobě stojící, na lidskosti založené ideje a vyzdvihnout tu, která zasluhuje přednostní pozornost. Je nutno si uvědomit, že selháním některého z článků dohledu nad pachatelem zvlášť závažného trestného činu mohou být zmařeny lidské životy. Logický požadavek naděje svobodného života z bezvýchodnosti doživotního uvěznění nemůže překonat většinový zájem na účinné ochraně života a zdraví jedince, kterou má navíc stát garantovat v rámci práva na osobní bezpečí. Jednostranná myšlenková konstrukce o humanitě, která by mohla být vykoupena nevinnou

lidskou obětí, vede ke zprofanování ideje humanitní jako celku a je v pokrokové společnosti nemyslitelná. Jakékoli diskuse na dané téma, dle mého názoru, nemohou být obnoveny do zavedení a přezkoušení elektronického monitorovacího systému, neboť daň, kterou by mohli členové společnosti za jednostrannou výsadu pachatele ve jménu humanizace výkonu doživotního trestu zaplatit, je příliš vysoká. Závěrem doplňuji, že tento postoj se nijak nedotýká autorčina návrhu na postupné zlepšování podmínek výkonu doživotního trestu, jemuž nutno za všech okolností přitakat.

Nahrazení trestu smrti trestem doživotního uvěznění je logickým vyústěním zásad, jež se v demokratických společenstvích při výkonu trestu uplatňují. Nenapravitelnost eventuálního justičního omylu, končí-li rozsudkem smrti, je zjevná. Já sama ji považuji za hlavní důvod zrušení trestu smrti. Usmrcení křivě obviněného je snad vůbec nejzávažnějším mravním prohřeškem nejen vůči jednotlivci, ale i vůči celé lidské společnosti. Moderní společnost už jen proto musí trest smrti jako nepřipustný odmítnout. Na straně druhé u pachatelů, kteří naplnili předpoklady pro uložení přísnější formy výjimečného trestu podle § 54 odst. 3 TZ, tzn. nynější verze dřívějšího absolutního trestu, zůstává primárním účelem ochrana společnosti, když jeho náprava se ani dlouhodobým výkonem nejpřísnějšího druhu trestu ve všech případech nepředpokládá (a contrario § 88 odst. 5 TZ). Přesto ale zákonem a priori vyloučena není a ani být nemůže (a to i v případě aplikace § 54 odst. 4 TZ, kdy doba výkonu trestu před podmíněným propuštěním se může prodloužit na 30 let). Přínos doživotního trestu nutno spatřovat v zachování přezkumu správnosti soudního rozhodnutí a tím v eventualitě odčinění újmy případně vzniklé odsouzenému nesprávným rozhodnutím a současně také v zabránění zneužití nevratného výkonu absolutního trestu pro politicky motivované cíle.

Autorka JUDr. Eva Procházková je soudkyně Obvodního soudu pro Prahu 4

Seznam literatury:

- Hýbnerová, S. Evropská ochrana lidských práv, základní dokumenty. Praha: Karolinum, 1992
- Plachý, J., Pejčoch, I. Masarykovy oprátky. Cheb: Svět křidel, 2012
- Potočný, M., Beránek, M. Vybrané dokumenty ke studiu mezinárodního práva veřejného. I. díl, Praha: Univerzita Karlova v Praze, 1985

Norské fondy v plném proudu

Eva Koreneková

S blížícím se závěrem roku vstupuje do konečné fáze realizace projekt Zvýšení efektivity přípravy vězňů před propuštěním z Věznice Nové Sedlo, který je financován z EHP a Norských fondů. V závěru měsíce října Věznice Nové Sedlo prezentovala výsledky realizace projektu na semináři v Praze za přítomnosti zástupců z věznic. Obsahová náplň byla směřována k možnostem čerpání fondů EU a Norských fondů v prostředí Vězeňské služby České republiky. Zástupci věznice informovali přítomné o zkušenostech s realizací projektu a čerpání finančních prostředků, ale zaměřili se i na pozitivita a negativa spojená s realizací. Prezentace byla doplněna obrazovým materiálem, který zahrnoval tvrdou a měkkou část projektu včetně informace o plnění indikátorů. Za Věznici Nové Sedlo se prezentace zúčastnili ředitel Miroslav Špalek, zástupce ředitele Miroslav Kardoš a koordinátoři projektu Peter Steňko a Slavoj Skleňka.

Neinvestiční část projektu, která je zaměřena na tzv. měkké aktivity, byla ukončena druhým během kurzu Údržba veřejné zeleně a současně byl zahájen závěrečný kurz Truhlářské práce. Vzhledem k zájmu odsouzených o zařazení do obou aktivit není problém naplnit všechny předepsané indikátory. Certifikát o odborné způsobilosti je pro některé odsouzené prvním nepatrným krokem k integraci. Krátkodobé rekvalifikační kurzy především v technických oborech mohou odsouzeným otevřít pomysl-

ný vstup na trh práce. Příprava odsouzených v netechnických oborech, jako je např. údržba veřejné zeleně by bylo vhodné s ohledem na kon-

kurenci na trhu práce v rámci udržitelnosti projektu doplnit o specificky odborné disciplíny, jakousi přidanou hodnotu, kterou by mohla být práce s profesionální technikou. Krátkodobé rekvalifikační kurzy s následným zařazením odsouzeného do zaměstnání je názornou ukázkou přípravy odsouzeného na život po výkonu trestu. Možná i opuštění celoživotního programu spokojeného života prostřednictvím sociálních dávek na úkor většinové společnosti. Projektem investičního charakteru, který je zaměřen na vestavbu do stávajícího nedostavěného objektu koteln, kde vzniká Centrum teoretické a praktické přípravy v oboru dřevovýroba a údržba veřejné zeleně, dostává torzo staré budovy novou podobu. Poslední pěkné podzimní dny dodavatelská firma ISOWELL Building s. r. o. finišuje s rekonstrukcí střechy a obvodových stěn. Na stavbě se podílí i skupina odsouzených, kteří získávají pod vedením odborné zkušenosti v oboru pomocných stavebních prací.

Jazykové vzdělávání personálu v Akademii VS ČR

Nová Koncepce vězeňství do roku 2025 zahrnuje i oblast jazykového vzdělávání personálu Iva Prudlová

Akademie VS ČR připravila pro příslušníky a zaměstnance, po nichž se vyžaduje aktivní používání cizího jazyka pro výkon pracovních nebo služebních činností, specializační kurz Angličtina pro penitenciární praxi. Tímto se naplňuje specifický cíl 4. 8. koncepce, neboť poskytuje možnost pro udržení a rozvoj jazykových schopností personálu využívajícího cizí jazyk v komunikaci se zahraničními delegacemi.

Obsahem modulu, který končí praktickou zkouškou před mezinárodní zkušební komisí, je zejména osvojení frekventovaných odborných výrazů a frází pro prezentaci organizační jednotky včetně detailního popisu vybraných částí mateřské věznice. Absolventi jsou rovněž připraveni podat základní a nejdůležitější informace o českém vězeňském systému. Současně se schopností komunikovat v angličtině na profesní úrovni získají účastníci dovednosti potřebné k organizaci návštěvy zahraniční delegace a orientaci na poli evropské spolupráce v penitenciární oblasti. Následující názory dokumentují průběh a význam kurzů, tak jak je podávají jejich absolventi:

„Jsem ráda, že mohu prezentovat mateřskou vazební věznici s využitím znalostí angličtiny získané v kurzu. Jsem připravena uplatnit tyto znalosti v mezinárodních kontaktech,“ říká absolventka kurzu Markéta Doleželová z Vazební věznice Olomouc. „Díky kurzu jsem ztratila ostych komunikovat s cizinci na profesní úrovni. Již v průběhu studia jsem se zúčastnila mezinárodního semináře hrazeného grantem programu Erasmus+ a jsem motivovaná svou jazykovou vybaveností dále rozvíjet,“ komentuje svou účast v kurzech Iva Kohoutová z Věznice Světlá nad Sázavou. Ilona Zajíčková z Vazební věznice Hradec Králové dodává: „Získala jsem profesní slovní zásobu, zároveň však jsem si rozšířila přehled o českém i zahraničním vězeňství. Výuka byla realizována zajímavými a interaktivními technikami a byla přizpůsobena různým úrovním jazykových znalostí.“ Ekonomka Kateřina Juricová z generálního ředitelství vězeňské služby přiznává, že si díky kurzu osvojila odbornou slovní zásobu, kterou může využít při prezentaci svého oboru. „Navázala jsem profesní vztahy s kolegy z organizačních jednotek a získala tak přehled o dalších činnostech VS,“ říká.

Martin Toman z Věznice Všehrady získal základní přehled o evropských vězeňských systémech a rozšířil si odbornou slovní zásobu, kterou by prý jinak jen obtížně dohledával. „Nově nabyté znalosti a dovednosti mi částečně odbouraly ostych a dodaly sebevědomí, což mi pomáhá překonávat nervozitu a trému při

veřejných projevech v mezinárodním kontextu,“ pochvaluje si. „Určitě jsem se zlepšila v anglické komunikaci a zkvalitnila své organizační dovednosti, které využívám nejen v rámci spolupráce s rumunskou věznicí,“ dodává Kateřina Hůlová z Věznice Oráčov.

Pro Milenu Markovou, která působila jako stážistka na generálním ředitelství, prý bylo důležité seznámení s odborníky na různých pozicích. „Vzhledem ke specializačním členům této skupiny jsem ocenila výuku formou malých projektů či týmové spolupráce, kdy jsme společně pracovali na různých úkolech a sledovali společné cíle. Kromě toho jsem se také zdokonalila v odborné angličtině,“ zhodnotila své výsledky v kurzu. Pavel Novotný z Vazební věznice Hradec Králové získal podle svých slov celkový přehled o způsobu přípravy a organizace návštěvy zahraniční delegace v organizační jednotce. „V každém případě jsem se naučil více odborných výrazů, než jsem očekával,“ poznamenává.

„Již v průběhu kurzu jsem se začal aktivně účastnit mezinárodních akcí jak v naší vazební věznici, tak v zahraničí,“ říká Zdeněk Herman z Vazební věznice Liberec. „Jsem si jist, že mohu odborně a kvalitně repre-

zentovat svou mateřskou organizační jednotku i VS ČR v mezinárodním prostředí,“ dodává.

Také Pavel Hegr z Akademie VS ČR je se svou účastí na kurzu spokojen: „Moje schopnosti anglicky prezentovat specifika své práce i Akademii VS ČR při kontaktu se zahraničními odborníky jak doma, tak v zahraničí se výrazně zlepšily. Děkuji za poskytnutou možnost absolvovat tento kurz a všem, kteří chtějí na sobě profesně pracovat, jej doporučuji.“

„Díky kurzu jsem kromě bohaté odborné slovní zásoby získal cenné informace o fungování vězeňství v mnoha cizích zemích. V případě setkání se zahraničními pracovníky z oblasti vězeňství bych bez problémů dokázal podat informace o Vězeňské službě ČR, Věznici Plzeň a díky absolvování kurzu i o dalších věznicích a Akademii VS ČR,“ říká Vít Hejtmánek z Věznice Plzeň.

„Kromě rozšířené slovní zásoby odborné angličtiny jsem v průběhu kurzu poznal i celou řadu kolegů z jiných věznic. Lektorka Iva Prudlová i nad rámec hodinové dotace kurzu ochotně poskytovala účastníkům individuální konzultace. Za její vždy pozitivní přístup děkuji,“ říká Jiří Schneider z Věznice Ostrov nad Ohří.

Jsem rád, že se podařilo připravit, realizovat a úspěšně dokončit specializační kurz Angličtina pro penitenciární praxi v Akademii VS ČR ve Stráž pod Ralskem. Jde o jedinečný projekt nejen proto, že byl realizován v Akademii VS ČR poprvé, ale podobný jazykový kurz, úzce zaměřený na penitenciární problematiku, nenaleznete ani v jiných evropských vězeňských vzdělávacích zařízeních. Kurz je orientován především na získání schopnosti efektivně komunikovat s kolegy ze zahraničí a reprezentovat Vězeňskou službu ČR a vlastní věznici na mezinárodní scéně. Poděkování patří lektorce Ivě Prudlové, která celý koncept kurzu připravila a realizovala. Účastníkům kurzu předávala své cenné zkušenosti z vlastního působení na Generálním ředitelství VS ČR, kde měla na starost mezinárodní vztahy, a v této oblasti i nadále působí v Akademii VS ČR. Poděkování patří všem účastníkům za jejich aktivní přístup ke studiu. Také bych chtěl na tomto místě poděkovat všem ředitelům organizačních jednotek, kteří spolupracovali na zkvalitňování výuky tím, že umožnili jednodenní stáže či exkurze a vykonání závěrečné zkoušky přímo v mateřské věznici.

Věřím, že i nadále bude Akademie VS připravovat velice úzce specializované kurzy pro vybrané zaměstnance vězeňské služby, aby se zvyšovala nejen jejich odbornost, ale i prestiž našich zaměstnanců v očích zahraničních vězeňských partnerů,“ uzavírá ředitel Akademie VS František Vlach.

Praktické zkoušky kurzu angličtiny v Akademii VS ČR

Iva Prudlová

Dne 9. června 2016 vykonalo 11 příslušníků a občanských zaměstnanců VS ČR praktickou zkoušku na závěr specializačního kurzu Angličtina pro penitenciární praxi před mezinárodní zkušební komisí. Úspěšnými absolventy byli ředitel věznice, dva zástupci ředitelů věznic, dva vedoucí oddělení, dva zástupci vedoucích oddělení, učitel Akademie VS, psycholožka, speciální pedagožka, asistentka ředitele a ekonomka GR VS ČR.

Všichni prokázali praktické dovednosti v oblasti organizačního zajištění a asistence zahraničním delegacím, podali základní informace o Vězeňské službě ČR, prezentovali svou mateřskou věznici a odborně představili vybrané části mateřské věznice. Délka jednotlivých zkoušek se pohybovala od 25 minut do téměř dvou hodin v závislosti na jazykové úrovni absolventů a jejich schopnosti diskutovat se zkušební komisí. Každá zkouška včetně detailního individuálního i skupinového vyhodnocení probíhala pouze v angličtině.

Pro zkušební komisi byl připraven doprovodný odpolední program, na kterém se výrazným způsobem organizačně podíleli absolventi kurzu. Jazykem komunikace byla opět angličtina.

Komise složená z předsedy, ředitele Akademie VS ČR Františka Vlacha, místopředsedy, vedoucího oddělení vnějších vztahů Kanceláře GR VS ČR Tomáše Olšara a členů: ředitelky Věznice Světla nad Sázkou Gabriely Slovákové, vedoucí oddělení vzdělávání GR VS Rumunská Raluca Stuparu, specialistky na mezinárodní vztahy GR VS Polska Magdaleny Brol a zástupkyně ředitele Institutu vzdělávání ZVJS Slovenské republiky Dagmar Krošlakové hodnotila výkony absolventů kurzu v průběhu tří pracovních dnů.

Zahraniční členové mezinárodní zkušební komise poskytli svá vyjádření pro časopis České vězeňství: „Byla to pro mne nesmírně zajímavá zkušenost. Dozvěděla jsem se mnoho o českém vězeňském systému. Samotná organizace praktických zkoušek byla velmi inovativní. Z mého pohledu studenti dosáhli svého cíle a mohou reprezentovat VS ČR v zahraničí,“ uvedla Raluca Stuparu.

„Pracuji pro Vězeňskou službu Polska v oblasti mezinárodních vztahů již čtvrt století a toto byl pro mne výjimečný zážitek. Nikdy jsem nebyla přizvána k práci v mezinárodní zkušební komisí. Nikdy jsem neslyšela o podobném praktickém kurzu organizovaném v Evropě pro vězeňský personál. Poprvé ve svém živo-

tě jsem měla možnost působit jako hodnotitel jazykových znalostí kolegů v zahraničí. Koncept jazykového vzdělávání v Akademii VS ČR je mimořádně zajímavý a samotné zkoušky byly připraveny nesmírně tvůrčím způsobem. Praktické zkoušky byly otevřené pro pozorovatele nejen z řad frekventantů tohoto kurzu, ale pro každého, kdo měl zájem. Dvě z těchto zkoušek se odehrávaly v reálném prostředí organizačních jednotek. Měli jsme tedy možnost navštívit Vazeňní věznici Liberec a byli jsme prováděni absolventem kurzu. Další absolvent kurzu reprezentující Akademii VS ČR nás detailně seznámil s činností a některými specifiky vzdělávání personálu. Výsledky individuálních zkoušek byly vyhlášovány veřejně. Každé hodnocení obsahovalo rovněž komentář. Vše pochopitelně probíhalo v anglickém jazyce. Jsem šťastná, že jsem v průběhu zkoušek poznala nové kolegy, profesionály VS ČR, se kterými jsem mohla díky angličtině pohodlně komunikovat. Přeji všem hodně úspěchů v mezinárodní oblasti,“ uvedla Magdalena Brol z Polska. „Myšlenka uskutečnění tohoto projektu, respektive kurzu zaměřeného na získání praktických dovedností při organizování zahraničních návštěv, a to ve spojení s používáním angličtiny nejen v oblasti všeobecné komunikace, ale i odborné penologické slovní zásoby, byla skutečně jedinečná. Velmi příznivě mě oslovil obsah a interaktivní způsob výuky angličtiny,“ zhodnotila Dagmar Krošlaková.

V Evropě ojedinělý jazykový kurz Angličtina pro penitenciární praxi reagoval nejen na cíle a úkoly týkající se jazykového vzdělávání vězeňského personálu vytyčené v nové Koncepti českého vězeňství, ale také na skutečné potřeby organizačních jednotek zabezpečit organizaci mezinárod-

ních akcí, jejichž počet rok od roku vzrůstá.

Ve věznicích chybí personál, který je schopen poskytnout odborné informace v anglickém jazyce. Oblasti, o které se zahraniční delegace zajímají, jsou různé. Nejčastěji se týkají výkonu vazby a trestu, podmínek ve věznicích, bezpečnosti, managementu, organizace a chodu věznice, ale také zaměstnávání a vzdělávání vězněných osob, zdravotní péče, vzdělávání personálu v Akademii VS ČR i v organizačních jednotkách, kynologie, ekonomických záležitostí či logistiky včetně IT. Bylo by proto ideální mít pro každou odbornost alespoň jednoho pracovníka, který by dokázal fundovaně zodpovědět dotazy zahraničních delegací. Obvykle využívané tlumočení prodlužuje celou akci, rozsah předaných informací se tak snižuje. Zároveň vzniká mnoho nepřesností způsobených tím, že tlumočník nemůže znát všechny výše uvedené oblasti. Nevýhodou je také, že se nevytvoří přímý osobní kontakt mezi našimi odborníky a jejich zahraničními partnery.

V Evropě byly vyvinuty desítky a desítky informačních, odborných a vzdělávacích materiálů a manuálů týkajících se mnohdy horkých témat jako například radikalizace ve věznicích, elektronický monitoring ve věznicích, možnosti zavádění e-learningových metod ve vzdělávání personálu, zacházení s nebezpečnými vězni či mladistvými a mnoha a mnoha dalších. Tyto materiály jsou běžně v evropských vězeňských službách využívány. Pro nás zůstávají z jazykových důvodů nedostupné. Není možné nechat překládat stovky stran, a to nejen vzhledem k vysokým nákladům, ale také proto, že manuály zastarají a vyvíjejí se nové, takže jejich překlad je neekonomický a neefektivní. Navíc se materiály týkají vždy pouze nějaké detailní oblasti, a jsou tedy využitelné jen úzkou skupinou odborníků. Kurz Angličtina pro penitenciární praxi poskytl účastníkům vhled do terminologie, takže se mohou začít orientovat v mezinárodních dokumentech.

Dana Šolcová

Věznice Pardubice

Historie věznice

„Když byl v roce 1885 vydán ve vídeňské říšské radě zákon o zakládání zemských donucovacích pracoven, byl dán v Pardubicích podnět k využití tohoto zákona ve prospěch města. Pilným úsilím některých spolků, obecního a okresního úřadu byl dne 5. ledna 1888 projeven na českém zemském sněmu souhlas se zřízením pardubické donucovací pracovny pro 400 káránců a do zemského rozpočtu vložen potřebný peníz 380 000 zlatých. Město dalo u Židova bezplatně 200 korců pozemků pro staveniště a stavba byla provedena v letech 1889 - 1891. Pardubická zemská donucovací pracovna zahájila pak svou blahodárnou činnost ku dni 1. října 1891 a byla ustanovena pro 500 káránců.“ (Národní politika. Příloha. 16. října 1941)

Záměr postavit novou zemskou donucovací pracovnu v Pardubicích byl podporován nejen úřady města a okresu, ale i pardubickými spolků a převážným počtem obyvatelstva. Městské zastupitelstvo poskytlo k uskutečnění projektu 200 korců obecních pozemků. Měl být vybudován na svou dobu moderně pojatý rozsáhlý nápravný ústav, který by snesl nejpřísnější evropská měřítka. S jeho modely, plány i s výší rozpočtu se mohla veřejnost seznámit dokonce na reprezentativní Zemské jubilejní výstavě v Praze, konané roku 1891.

Na stavbu byla uvolněna částka 380 tisíc zlatých. Zbudování zemské donucovací pracovny pro 400 tzv. káránců bylo odsouhlaseno na zasedání českého sněmu dne 5. ledna 1888 a stavba začala již následujícího roku. O stavbě na Židově, na Bílém předměstí, probíhající v letech 1889 až 1891, se často psalo v místních novinách. Stavba byla dokončena 1. listopadu 1891, (tedy před 125 lety), kdy do ní bylo umístěno prvních dvacet káránců. Ti měli, po dosažení plného početního stavu, pečovat o 62 hektarů vlastních i pronajatých polí a zahrad. Další 160 mělo pracovat v tkalcovně a kolem 70 pak při výrobě sáček. Ostatní pracovali v dílně truhlářské, natěračské, obuvnické a ve výrobě kotlů. Donucovací pracovna od nich dostala přízviska

English

jako Rejtačka, Pardubická univerzita, Alkron nebo Pup. Z tehdejších 13 budov dodnes tři slouží svému účelu (dvě z nich jako ubytovny odsouzených).

V donucovací pracovně se soustřeďovali nejen právě propuštění vězni, ale i znovu zadržení bývalí vězni. Především šlo o ty, u nichž nebylo možné po propuštění hned očekávat, že se budou nadále žít řádnou prací nebo se u nich mohou znovu projevit sklonky k násilnostem. Záměrem pobytu v nápravném zařízení bylo propuštění lidí natolik ovlivněných, aby si zvykli a byli sami schopni žít se poctivou prací a žít trvale řádným životem.

Pro pražskou a pardubickou zemskou donucovací pracovnu byl vydán roku 1891 společný domácí řád. Podle něho výdělek z práce káránců náležel zemskému fondu na uhrazení výloh spojených s vydržováním pracovníků. Nemají tudíž káránci nároku na odměnu za svou práci. Mohli však k udržení zájmu o výdělek obdržet pracovní prémii ve výši 20 až 30 procent ze svého výdělku. Z takto získané částky mohli část peněz odeslat rodině nebo je využít k nákupu dovolených požitků, mezi něž patřilo například pečivo, slanina, sýr, pepř a sůl, cukr, uzenky, ovoce, vejce a mléko. Pouze koupě piva podléhala zvláštnímu povolení ředitelství. Konečně část výdělku se ukládala a vyplácela při odchodu z donucovací pracovny. Kouření a sbírání nedopalků nebylo dovoleno; šňupání tabáku mohl povolit jen lékař. Téhož roku vyšly služební instrukce pro úředníky, kteří byli odpovědní za veškeré přestupky domácího řádu donucovací pracovny, jichž by se členové jejich rodin, jejich služebnictvo nebo osoby cizí je navštěvující dopustili. Navíc měli neméně pečovat o to, aby jejich manželky a ostatní členové rodiny, jejichž hlavou jsou, všelikého obchodního spojení a činnosti uvedeného způsobu se zdrželi. Služební rozkaz č. 40 z roku 1893 pak zakazoval úředníkům donucovací pracovny navštěvovat schůze socialistů. Posléze byl vydán zvláštní oběžník prezidia českého místodržitelství, který upřesňoval způsob předávání cikánů a jejich zapojování do režimu donucovací pracovny.

Přísného režimu a disciplinárních trestů za nedodržení domácího řádu se mnozí delikventi, předávaní z věznic do pracovny, obávali více než samotného pobytu ve věznici. Proto se snažili bývalí vězni po odpykání trestu, přidělení poté ještě do donucovací pracovny, oddělit svůj nástup skutečnou nebo záměrně způsobenou změnou zdravotního stavu. Často si například úmyslně vyvolávali kožní vyrážky nebo oční choroby.

Humánnější přístup

Na přelomu 19. a 20. století se konečně více začaly prosazovat snahy o humánnější způsoby převýchovy káránců, jimž začaly být povolovány různé úlevy a dříve zakazované věci, např. poživatiny, pochutiny, obyčejné věci denní potřeby apod. Zvýšila se finanční částka na jejich stravování, byl zrušen zákaz kouření, zlepšila se lékařská péče, měli vyhrazen čas ke vzdělávání, mohli číst knihy a sportovat. V té době se začal v donucovací pracovně zvyšovat podíl těch, kteří byli odsouzeni za provozování hazardních her a vykrádání trezorů. Ještě před vypuknutím 1. světové války byly zřízeny nové dílny, v nichž mohli káránci získat znalosti v oboru

krejčovství, kolářství a bednářství, čalounictví a výroby kartáčů. Nechybělo pochopitelně ani draní perí a výroba sáček. Vzhledem k tomu se zcela změnil systém sezónního vysílání těchto mužů na polní či jiné příležitostné práce, přestože část z nich nadále trvale pracovala v zahradnictví. A vedení pracovny tak mohlo soustředěněji působit na kárance, pokud šlo o pracovní kázeň a pravidelné rozdělení činnosti během pracovní doby.

Počet takto trestaných se v místní pracovně pochopitelně značně měnil, neklesal však pod sto, jen občas dosahoval skoro pěti set. Jejich stav byl závislý na soudech, které měly pravomoc udělit recidivistům mimo trest vězení zároveň ještě dodatečně přisouzení dalšího pobytu v donucovací pracovně. Po odpykání trestu ve věznici byl bývalý vězeň přes hnané středisko předán postrkem za doprovodu zaměstnance městské věznice nebo četníka do péče donucovací

pracovny. Jeho obvykle podmíněné propuštění pak záviselo na chování, na pracovním výkonu, ale i na tom, zda projevoval lítost nad spáchaným trestným činem.

Po vzniku Československé republiky nepodléhaly donucovací pracovny v Čechách a na Moravě, na rozdíl od Slovenska, ministerstvu spravedlnosti, ale zemským úřadům, které je zakládaly. Ty pak byly podřízeny ministerstvu vnitra. Soud sice mohl před rokem 1918 umístění dosud nepolepšených provinilců do donucovací pracovny přikázat, ale konečné rozhodnutí o nástupu delikventa mohla učinit jen komise zemského úřadu. Po dalších změnách byly roku 1921 donucovací pracovny vyňaty z pravomoci státního zastupitelství

a přímo podřízeny ministerstvu spravedlnosti.

V platnosti však nadále zůstával zákon z roku 1885 o zacházení s tuláky, který byl doplněn novelou z roku 1929, rozšiřující postih i na osoby dopustivší se činu proti majetku, ze zahálčivosti, z ničemné lehkomyšlnosti nebo hrubé zjištěnosti. Dříve byli káránci obvykle zařazováni na práci do donucovacích pracoven minimálně na půl roku až tři roky. Podle této novely však odsouzení pro majetkové delikty pobývali v Pardubicích jeden rok až pět let, a to podle jejich chování a závažnosti provinění.

Tato donucovací pracovna byla vyhrazena výhradně pro nápravu provinilců se muži. Jen pro zajímavost, dne 30. dubna 1930 dosahoval jejich počet 336. Staralo se o ně pět úředníků a 49 dozorců. Denní finanční náklad na jednoho provinilce činil 13,03 korun a z této částky připadlo 3,89 koruny na stravování.

Za protektorátu

Úspěšně se prosazující výchovný režim byl po násilné okupaci ČSR německými vojsky zcela rozvrácen. Počínaje dnem 23. 10. 1943 byl v Pardubicích zřízen pracovní výchovný tábor, v němž byli shromažďováni ti, kteří se vyhýbali nasazení nebo uprchli z nuceného pracovního nasazení v Německu. Prostory tábora byly natolik rozsáhlé, že v něm byl dále zřízen i sběrný tábor, kterým jen v době od 1. 1. 1944 do 31. 1. 1945 prošlo 1431 lidí před transportem do koncentračních táborů. Kdo ví, zda dosud žijí první pamětníci, kteří prošli úřadovnou pardubického gestapa, rovněž zřízenou v prostoru bývalé donucovací pracovny?

V květnových dnech roku 1945 se pracovna začala plnit především zrádci národa a Němci. Tak vznikl internační tábor pro odsun Němců a internaci kolaborantů, posléze odsouzených podle retribučního dekretu prezidenta republiky. Mimoto sem byla dočasně přemístěna část nemocných vězňů z valdické trestnice.

Bohužel návrat k slibně započatému vývoji vězeňství během první republiky zcela znemožnily na čtyřicet let události po roce 1948, které soudnictví a vězeňství směřovaly rychlým tempem k uplatňování i krutých nezákonností vůči zatčeným a vězněným osobám. Od 1. 5. 1949 převzalo prostory pardubické věznice ministerstvo národní bezpečnosti.

Dne 1. 8. 1950 vstoupil v platnost nový trestní zákon. Z donucovací pracovny se tak stal zvláštní útvar nápravných zařízení. Počínaje březnem 1952 podstoupily v pardubické věznici trest odnětí svobody nejen ženy, které se dopustily kriminálních činů, ale i odsouzené Státním soudem za své politické postoje proti totalitnímu komunistickému režimu. Kvůli využití pracovní síly vězňů se po roce 1960 uskutečnila rozsáhlá přestavba věznice a výstavba nových objektů. Jednalo se zejména o výstavbu nové ubytovny s tehdejší kapacitou 400 odsouzených, výstavbu nové kuchyně a jídelny pro odsouzené, objektu prádelny a čtyř výrobních hal. Tehdy zde byli dodatečně vězněni také muži.

Až do vyhlášení amnestie prezidenta republiky v roce 1990 byly v objektu tehdejšího nápravně výchovného ústavu umístěny odsouzené ženy zařazené převážně do II. nápravně výchovné skupiny a částečně i odsouzené ženy zařazené do I. nápravně výchovné skupiny. Součástí komplexu byl i ústav pro výkon trestu odnětí svobody mladistvých dívek a po určitou dobu také pobočka pro místní výkon trestu odnětí svobody odsouzených mužů zařazených do I. nápravně výchovné skupiny, kteří zde vykonávali údržbářské a stavební práce.

Od roku 1990 věznice sloužila pro výkon trestu odnětí svobody odsouzených žen všech tří nápravně výchovných skupin, mladistvých odsouzených žen, odsouzených mužů zařazených pro výkon trestu do I. nápravně výchovné skupiny. Mimo tyto kategorie odsouzených zde bylo zřízeno i oddělení pro výkon vazby žen z východočeského regionu.

Od roku 1994 v souladu s novelizací zákona o výkonu trestu Věznice Pardubice zabezpečovala výkon trestu odnětí svobody odsouzených žen, mladistvých žen zařazených do všech čtyř typů věznic (A dohled, B dozor, C ostraha, D zvýšená ostraha), odsouzených mužů v typu věznice s dozorem a současně zde byl až do roku 2002 zabezpečován výkon vazby obviněných žen ze spádových okresů. V rámci jednotlivých typů věznic zde byla zřízena i specializovaná oddělení: oddělení s poruchou duševní a poruchou chování a oddělení odsouzených trvale pracovně nezařaditelných.

V roce 1998 došlo k vymístění odsouzených žen v typu věznice s dohledem a v souvislosti se zprovozněním Věznice ve Světlé nad Sázavou došlo postupně k vymístění všech odsouzených žen z Věznice Pardubice k dalšímu výkonu trestu odnětí svobody, a to do vedle již zmíněné Věznice Světlá nad Sázavou, do Věznice Opava a Vazební věznice Prahy-Ruzyně do zvláštního oddělení v Řepích.

Současnost

Dne 6. 5. 2004 opustila v 10.04 hodin věznici poslední odsouzená žena a věznice se stala ryze mužskou vězní. Věznice Pardubice je profilována pro výkon trestu odnětí svobody odsouzených s ostrahou – ve věznici jsou zřízena oddělení pro výkon trestu mladistvých, oddělení s dozorem, oddělení s ostrahou, oddělení specializované pro výkon trestu trvale pracovně nezařaditelných (dále též TPN) ve věznici s dozorem a oddělení specializované pro výkon trestu trvale pracovně nezařaditelných ve věz-

nici s ostrahou. Ubytovací kapacita je 680 vězněných osob, ke dni 31. 10. 2016 bylo ve věznici umístěno 834 odsouzených. Z tohoto počtu bylo 18 mladistvých odsouzených a na specializovaných odděleních pro TPN bylo umístěno 130 odsouzených.

Oddělení výkonu trestu

Vzhledem k profilaci věznice, respektive ke zřízení specializovaných oddělení pro výkon trestu trvale pracovně nezařaditelných odsouzených a oddělení pro výkon trestu mladistvých odsouzených, vykazuje péče o tyto osoby zvýšenou náročnost a má svá specifika.

U všech skupin odsouzených se věznice potýká s drogovou závislostí, a s tím spojeným průnikem drog. Samotnou kapitolou je rozšíření obchodu s léčivými mezi odsouzenými v rámci druhého života vězňů. Přestože drogová závislost má u odsouzených velice často přímou souvislost s jejich protiprávním jednáním, málokterý odsouzený má opravdový zájem svou závislost léčit.

V rámci speciálně výchovných aktivit, tedy cíleného individuálního či skupinového terapeutického zacházení, je působení na odsouzené zaměřeno na práci s vinou, převzetí odpovědnosti za spáchanou trestnou činnost, hledání příčinné souvislosti jejich dosavadních životních hodnot na odsouzení, se snahou nahradit nevhodné vzorce chování relevantními. Takový přístup považujeme za jeden z pilířů prevence recidivy, chybí zde však návaznost postpenitenciární péče.

V terapeutickém centru věznice odsouzení šijí hračky a vyrábějí keramiku; tyto výrobky věnuje věznice následně na charitativní účely, dětským pacientům v nemocnici či hendikepovaným dětem, kterým udělají zejména v předvánočním čase radost. Odsouzení pomáhají i s úklidem zámeckých valů na Zámku v Pardubicích, který je od roku 2010 vyhlá-

šen národní kulturní památkou. Tato aktivita, v rámci plnění programu zacházení, souvisí s pracovní terapií, odsouzení zde pracují bez nároku na honorář.

V koncepci vězeňství do roku 2025 se mimo jiné uvádí, že je zapotřebí zvýšit množství personálu, a to nejen dozorců služby, ale i odborných zaměstnanců a vychovatelů. S tím nelze než plně souhlasit. Náročnost práce má stoupající tendenci, nejen složením odsouzených s jejich anamnézami, drogovou problematikou, zejména pak administrativními úkony, kdy na přímou práci s odsouzenými není čas. Zkušeni vychovatelé odcházejí do starobního důchodu, přicházejí mladí vesměs po ukončení vysoké školy a stoupající nároky na jejich práci spolu s nedostatečným platem je mnohdy odradí. Přitom získání potřebných zkušeností pro řešení náročných situací spojených s touto profesí je běh na dlouhé trati. Také na odborné zaměstnance neustále rostou požadavky. Ať je zaměstnanec psycholog, speciální pedagog, sociální pracovník či vychovatel-terapeut řeší denně náročné pracovní úkoly, čelí tváří v tvář odsouzeným s poruchami osobnosti, a to i kombinovanými. Velmi důležité je tedy pečovat i o jejich duševní zdraví, využívat ventilační prostředky, které napomohou zamezit syndromu vyhoření.

Oddělení vězeňské stráže

Příslušníci OVS mají na starost nejen vnější a vnitřní bezpečnost věznice, ale i eskorty do zdravotnických zařízení a k soudům. Především v počtu eskort do zdravotnických zařízení se Věznice Pardubice dlouhodobě řadí na čelní místa mezi věznicemi ČR. Tato situace je do velké míry zapříčiněna velkým množstvím trvale pracovní nezařaditelných odsouzených umístěných ve věznici.

Velký důraz je kladen na zdokonalování příslušníků jak v oblasti teoretických znalostí, tak i v praktickém výcviku (sebeobrana, zárok pod jednotným velením apod.). Cílem je poskytnout větší prostor pro výcvik příslušníků operativně eskortní skupiny pro eskorty nebezpečných osob a příslušníků jednotky pod jednotným velením. Tito příslušníci se rovněž účastní akcí, na kterých se prezentuje Vězeňská služba České republiky před veřejností. Za zmínku stojí jejich pravidelná účast na akci Retroměstečko, na akcích integrovaného záchranného systému, na setkání hasičů a dalších bezpečnostních složek.

Oddělení prevence a stížností

Hlavní náplní činnosti oddělení je vyřizování stížností a prověřování trestné činnosti odsouzených. Množství

agendy oddělení a její složitost se odvíjí rovněž od profilace organizační jednotky (ve věznici jsou umístěni i odsouzení, kteří trpí závažnými psychickými poruchami, různými nemocemi, jsou pohybově omezeni). Zvýšená pozornost je věnována průniku mobilních telefonů a léků do věznic. Klíčovou pro činnost oddělení je jak spolupráce s odděleními v rámci věznic, tak i s Policií ČR (útvary Krajského ředitelství Pardubického kraje, celorepublikové útvary - např. Národní protidrogová centrála). Intenzivní spolupráce je i s Generální inspekcí bezpečnostních sborů, pracoviště Hradec Králové, která šetří a prověřuje jak podněty podané odděleními, tak i samotnými odsouzenými.

Oddělení správní

Oddělení zabezpečuje úkoly na úseku všeobecné a vězeňské administrativy včetně spisovny, zpracovává statistické údaje a zejména odpovídá za zákonné držení osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Od září 2016 se pracovnice oddělení intenzivně vě-

novaly přípravě voleb do Senátu Parlamentu České republiky. Voliči volili ve dvou kolech. Pro konání voleb byla upravena senátní místnost věznic. V prvním i druhém kole se senátních voleb zúčastnilo 69% oprávněných voličů z řad odsouzených. Značný zájem o průběh voleb ve věznici projevila i média, konkrétně ČTK, Český rozhlas a FTV PRIMA.

Oddělení logistiky

V uplynulé dekádě byla v souvislosti se změnami v profilaci věznic (věznic se od roku 2004 změnila v ryze mužskou věznici) u většiny budov instalována nová, případně zesílená stávající ženižně technická zabezpečení - katrové stěny, dveře, zábradlí, okenní mříže a sítě. Rekonstrukcí prošly i strážní věže a části ohradní zdi. V tomto období finanční prostředky jak z kapitálových, tak provozních zdrojů směřovaly zejména na rekonstrukce ubytovacích prostor a na zajištění volnočasových aktivit odsouzených (například vybudování tělocvičny, úprava hřiště s položením

umělého trávníku, zřízení terapeutického centra). V posledních letech jsme přikročili i k opravám objektů sloužících ke služebnímu účelům a rekonstrukcím sociálních zázemí pro zaměstnance (modernizace sociálního zařízení u jídelny pro zaměstnance, služebních objektů pro eskorty, doprovody, hlídku, rozdělení směn, vybudování sociálního zázemí pro oddělení prevence a stížností, nedávno byla dokončena nová šatna s vlastním sociálním zařízením pro příslušnice). V letošním roce byly zahájeny stavební úpravy v jedné ze čtyř historických budov věznic, dochovaných z konce 19. století. Započalo se s pracemi souvisejícími s přemístěním operačního střediska, zbrojního skladu a kanceláří vedení oddělení vězeňské stráže, čímž po předpokládaném ukončení realizace v 1. polovině roku 2017 dojde ke značnému zvýšení komfortu pracovního zázemí příslušníků, kteří se výraznou měrou podílejí na zajištění bezpečnosti věznic a jsou nepřetržitě vystaveni značné psychické zátěži. Dalším důležitým počinem na úseku prací prováděných ve vlastní režii bylo i provedení úprav návštěvního objektu. U této akce spočívaly práce zejména v instalaci sníženého stropního podhledu se zapuštěným osvětlením, v nových úpravách povrchů a celkovém novém řešení interiéru hlavní návštěvní místnosti. Ta byla nově vybavena nábytkovými sestavami a vyvýšenou katedrou pro vedoucího návštěv. Její součástí je i dětský koutek, oddělený dřevěným plůtkem, na stěnách s velmi zdařilými malbami motivů z večerníků a možností sledování dětských pořadů na zde umístěné televizi. Po provedené úpravě je možné ve věznici realizovat návštěvy odsouzených s možností liniového a restauračního uspořádání typu stolů, bezkontaktní návštěvy, návštěvy bez zrakové a sluchové kontroly. Úpravami prošla i vězeňská kuchyně, zasedací místnost v administrativní budově a senátní místnost, která je tím připravena pro budoucí využívání videokonferencí. Za zmínku jistě stojí i úprava pietního místa s pamětní deskou k uctění památky politických vězňů. V loňském roce jsme tím důstojně přispěli i ke vzpomínce sedmdesátého výročí konce II. světové války.

Věznic klade značný důraz na zapojení odsouzených zařazených ve vnitřním provozu věznic - údržba. Odsouzení muži jsou pod vedením zaměstnanců oddělení logistiky schopni provádět odborné stavební, truhlářské, elektrikářské a zámečnické práce, a to velmi kvalitním způsobem a zároveň i s konečným kladným estetickým vjemem. Díky tomuto přístupu jsme schopni zrealizovat mnoho oprav, stavebních úprav a jiných činností, které bychom v případě jejich realizace pouze

v rámci dodavatelských oprav zřejmě ani nebyli schopni finančně zajistit. Zároveň si tím odsouzení přisvojují a upevňují pracovní návyky a získávají praktické zkušenosti v uvedených profesích, což je přínosné i pro jejich další životní a pracovní aktivity. V souvislosti se zaměstnáváním odsouzených ve vnitřním provozu věznic - údržba je žádoucí se zmínit, že se od 1. října 2016 zprovoznilo nové pracoviště pro třídění odpadů. Jedná se o shromaždiště a následné třídění směsného komunálního odpadu, papíru, plastů a skla vyprodukovaného v celém areálu věznic. Na pracovišti jsou zařazeni odsouzení muži, kteří mají v rámci vymezeného prostoru udělen volný pohyb v souvislosti s plněním pracovních úkolů. Vyprodukovaný odpad třídí do samostatných kontejnerů a nádob na tříděný odpad a směsný komunální odpad. Pro snížení objemu jednotlivých komodit odpadů je využíván paketovací lis, odvoz vytríděného odpadu ná-

sledně zajišťuje externí firma. Zprovoznění tohoto pracoviště souvisí s celospolečenským trendem v oblasti ekologie, kterým je rostoucí tlak na maximální vytřídění surovin vhodných k další recyklaci a snižování odpadů likvidovaných skládkováním. Již po jednom měsíci fungování tohoto pracoviště lze konstatovat, že došlo k výraznému snížení množství směsného komunálního odpadu.

Co se týče oprav nemovitostí prováděných dodavatelským způsobem, tak v posledních letech finanční prostředky šly téměř výhradně na obnovu střešních plášťů, výměny oken, vchodových dveří a na náročnější opravy rozvodů inženýrských sítí. Do konce roku 2016 bude ještě realizována oprava páteřního rozvodu TUV, vodoinstalací na ubytovně H a oprava nákladního výtahu.

Z investičních prostředků byly v uplynulých letech realizovány nákupy zdravotních přístrojů a vybavení. V současné době jsme před realizací stavby vycházkových přístřešků, ve stádiu projektové přípravy je akce

Reko CCTV, která řeší rozšíření kamerového systému; tato realizace přispěje k požadovanému zvýšení bezpečnosti zaměstnanců i ochrany majetku. Akce Zřízení vjezdového koše u hlavního vjezdu do věznic, kterou předpokládáme realizovat do konce roku 2017, bude řešit vedle zastřešení prostoru hlavního vjezdu i přeložení souvisejících inženýrských sítí a rekonstrukci přilehlých zpevněných ploch. Po uvedení do provozu bude vjezdový koš splňovat stanovené standardy. Problémem v této oblasti je zatím stále neschválená investiční akce na vybudování nového zdravotního střediska, jehož realizace by pro věznici byla významným přínosem jak z hlediska zabezpečení zdravotní péče pro velký počet zde umístěných odsouzených trvale pracovní nezařaditelných, kteří vyžadují téměř celodenní péči, tak i z hlediska bezpečnostního s ohledem na personál zdravotního střediska a výkon příslušníků dozorců služ-

by. V návaznosti na výstavbu nového zdravotního střediska je plánována přeměna současného objektu ošetřovny na ubytovnu odsouzených, což plně vystihuje současnou priority nové koncepce vězeňství v souvislosti se zvyšováním ubytovacích kapacit.

Zdravotnické středisko Věznic Pardubice

Práce lékařů a sester zdravotnického střediska ve Věznici Pardubice má řadu specifíků, a to jak s ohledem na prostředí, kde je péče poskytována, tak zejména s přihlédnutím na přístup odsouzených ke zdravotní péči a jejím poskytovatelům. Ve věznici je celorepubliková kumulace polymorbidních (s více nemocemi) pacientů, zdravotně handicapovaných, trvale pracovní nezařaditelných, a proto je práce personálu zdravotnického střediska obzvláště náročná a nemá obdobu v žádné věznici v ČR. Zajištění kvalitní zdravotní péče v podmínkách výkonu trestu odnětí svobody

je oproti civilnímu životu podstatně komplikovanější. Potýkáme se s nadužíváním lékařské péče odsouzenými (osmkrát vyšší poptávka po lékařské péči, nezodpovědnost odsouzených v přístupu k lékařské péči, zneužívání civilní zdravotnické péče, sebepoškozování apod.).

Prostředí, tedy vlastní zdravotnické středisko, ve kterém lékaři a zdravotní sestry ve věznici pracují, je dlouhodobě nevyhovující nárokům na ně kladeným, vybavením je zastaralé a prostorově nedostačující. To vše klade vysoké nároky na práci zdravotnického personálu.

Četné stížnosti odsouzených na poskytnutou zdravotní péči, které jsou až na výjimky nedůvodné, zatěžují zdravotnický personál nezdravotnickou – administrativní agendou. Zdravotním střediskem projde některý den až stovka odsouzených. V roce 2015 bylo v ordinaci praktického všeobecného lékaře ošetřeno přes 15 000 odsouzených, téměř 1100 odsouzených v ambulanci stomatologa, který ve věznici pracuje na plný úvazek, a bylo realizováno 1500 eskort do civilních zdravotnických zařízení. Specifikum představují diabetici, kterých je ve věznici dispenzarizováno v průměru 40, z toho polovina je inzulinářů. Vysoké procento drogově závislých osob a s tím spojené testování na přítomnost návykových látek, nutnost podávání některých léků pod dohledem a každodenní příprava psychiatrických léků a opioidních analgetik pro cca 140 odsouzených, vyšetřování a ošetřování odsouzených po vzájemném fyzickém napadení, po vyhlášení hladovky jsou výraznou pracovní zátěží pro zaměstnance zdravotnického střediska.

Ohodnocení práce zdravotníků ve VS ČR, pracovní podmínky i morální kredit ve společnosti jsou důvodem přetrvávajícího nedostatku zdravotnického personálu a vedou k další personální destabilizaci lékařů a sester ve VS ČR. Současný počet lékařů a zdravotnického personálu je vzhledem k jejich vytíženosti a při narůstajícím počtu osob ve výkonu trestu nedostačující. Jako nedostatečná se jeví i stávající legislativa, která nepostihuje např. situace zneužití poskytnutí zdravotní péče v podmínkách výkonu trestu odnětí svobody.

Kaplan

V pardubické věznici působí i kaplan. Různorodá skladba odsouzených umožňuje pestrost působení kaplanské služby. Osvědčilo se předkládat zájemcům o poskytnutí duchovní služby jednoduché schéma: věci hmotné mě dostaly až sem, věci nehmotné – ohled na osobní odvolání z tohoto života a dát si záležitosti do pořádku, dokud je čas, mě vrátí zpět do společenského žití. To se dá

realizovat nejlépe v setkáních v malých skupinkách nebo individuálních rozhovorech, ke kterým je mnoho příležitostí. Při pravidelných bohoslužbách v kapli, které jsou hojně navštěvované, je zase možnost oslovit širší publikum.

Oddělení zaměstnávání vězněných osob

Ve Věznici Pardubice se od počátku roku 2015 postupně daří v souladu se strategickým cílem Koncepce vězeňství ČR do roku 2025 zvyšovat skutečnou zaměstnanost osob ve výkonu trestu odnětí svobody.

Zvyšování zaměstnanosti vězněných osob

Rozhovor s **Tomášem Balkem**, vedoucím oddělení zaměstnávání vězněných osob ve Věznici Pardubice

Co předcházelo rozšíření zaměstnanosti ve věznici?

Začátkem roku 2015 jsme začali pracovat na vytvoření systému, který by v našem regionu oslovil velký počet případných zájemců z řad podnikatelských subjektů. Rovněž jsme se také snažili rozšířit spolupráci se stávajícími subjekty, které již s naší věznicí dlouhodobě spolupracují. Naši nabídku volných výrobních pro-

stor a kapacit jsme následně uveřejnili na stránkách Vězeňské služby ČR, na Úřadu práce v Pardubicích a u Krajské hospodářské komory se sídlem v Pardubicích. Současně jsme nabídku zveřejnili v regionálních denících s možností ukázky volných výrobních prostor ve stanoveném dni. Dalším krokem bylo setkání ředitele věznice s ředitelem úřadu práce a zástupci vedení Statutárního měs-

ta Pardubice za účelem účasti vězňů na krátkodobých pracích v rámci extramurálních programů jako součásti programu zacházení s vězněnými osobami (např. opravy zámecké zdi, či parkové úpravy, apod.).

Především díky plošné nabídce v rámci velmi dobré spolupráce s Úřadem práce Pardubice se ozvaly a stále ještě ozývají firmy, které projevily zájem o zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody.

Za hlavní prioritu jsme považovali uzavření smluvního vztahu s partnerem, který bude schopen zaměstnávat odsouzené v rámci areálu věznice. Stávající smluvní partneři, kteří zaměstnávají odsouzené na svých provozech, a především na nestřežených pracovištích mimo věznici, projevují dlouhodobě spokojenost a velký zájem prohlubovat spolupráci s Věznicí Pardubice v této oblasti i nadále. Zde bylo naším úkolem vy-

součástek pro vězněné osoby v rámci celé VS ČR. Třetí a v současné době největší oblastí je zaměstnávání u podnikatelských subjektů uvnitř areálu věznice či mimo věznici.

Na pracovišti vlastní výrobní činnosti je v současné době zařazeno 45 odsouzených a plní neodkladné požadavky na ušití výstrojních součástek pro Vězeňskou službu ČR. Jedná se o nadlimitní požadavky, které se nám daří z velké části zabezpečit a přispět tak k bezproblémovému zásobování věznic výstrojnými součástkami pro vězněné osoby v rámci celé České republiky. V roce 2016 zde bylo vyrobeno a převedeno do Expedičního skladu Skuteč 17 druhů výrobků v celkovém počtu 50 530 kusů. Na pracovištích podnikatelských subjektů se na základě oboustranně dobré spolupráce dařilo postupně pracovně zařazovat nové vězně v typu věznice dozor i ostraha a podpořili

a pracuje zde celkem 20 odsouzených osob ve dvousměnném provozu. Velmi dobře nám též funguje spolupráce se Statutárním městem Pardubice, spočívající v úklidech veřejného prostranství jednotlivých městských částí (zařazeno 7 odsouzených).

O jak velké navýšení pracovních míst pro vězněné osoby se tedy jedná?

Vývoj počtu pracovně zařazených odsouzených osob v naší věznici lze přehledně demonstrovat v tabulce. Z uvedeného přehledu je evidentní, že během posledních dvou roků jsme navýšili počet o 131 pracovních míst ve zdejší věznici a velkou měrou jsme tak přispěli k celkovému rozšiřování zaměstnanosti osob ve výkonu trestu odnětí svobody.

Jaké jsou vaše plány v oblasti zaměstnanosti v roce 2017?

Prioritním plánem pro následující období je rozšíření spolupráce s firmou Jan Ficek Dřevovýroba s. r. o., která projevila zájem o pronájem prostoru v areálu Věznice Pardubice (skladová hala o rozloze 900 m²), kde by dle plánu firmy pracovalo 30 dalších vězněných osob. Náklady na zateplení haly a stavební úpravy by nesla firma.

Dále máme v plánu rozšířit spolupráci se Statutárním městem Pardubice a podílet se na úklidu další městské části (v současné době spolupracujeme na úklidech dvou městských částí). Zároveň bychom chtěli pokračovat ve zvyšování počtu zařazených odsouzených u stávajících smluvních partnerů na ostatních pracovištích mimo věznici, především u firmy Marius Pedersen, a. s., která je aktivním a dlouhodobým partnerem v oblasti zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody.

Věznice Pardubice	Průměrné pracovně zařazeno osob	II.pol. 2014	I.pol. 2015	II.pol. 2015	10/2016
Vnitřní provoz	74	75	77	77	77
Vlastní výrobní činnost	30	27	27	45	45
Podnikatelské subjekty	86	96	120	199	199
Celkem	190	198	224	321	321

hodnotit a vybrat dostatečné množství odsouzených, kteří by splňovali kritéria pro udělení volného pohybu mimo věznici při plnění pracovních úkolů.

Jaký je tedy současný stav v zaměstnávání odsouzených mužů ve Věznici Pardubice?

Oddělením zaměstnávání ve spolupráci s ostatními složkami věznice jsou plněny úkoly ve třech hlavních směrech. Stablním základem zaměstnanosti vězňů, jako v každé jiné věznici, jsou především pracovní místa ve vnitřní režii, sloužící k obsluhování věznice a údržbě objektů – kuchyň, sklady, intendantní dílny, údržba, úklidy apod. Dalším důležitým bodem naší věznice při pracovním zařazení odsouzených je vlastní výrobní činnost, která je zaměřena, díky vlastnímu strojné technologickému vybavení, na šití výstrojních

jíme tak dlouhodobé smluvní vztahy. V této kategorii se osvědčil smluvní vztah s firmou Kovolís Hedvíkov a. s. z Třemošnice (výroba a opracování odlitků), kde došlo k významnému rozšíření spolupráce. Firma navýšila téměř dvojnásobně počty zařazených odsouzených na svém pracovišti v areálu věznice a v současné době je zde pracovně zařazeno 80 odsouzených. Dále se nám v únoru 2016 povedlo získat nový smluvní subjekt k zaměstnávání odsouzených v areálu věznice. Jedná se o firmu Jan Ficek Dřevovýroba s. r. o. se sídlem v Chrudimi, která je slibným partnerem v zaměstnávání odsouzených i pro následující období (aktuálně zde pracuje 21 odsouzených mužů) a zaměstnání dalších třiceti odsouzených. V srpnu tohoto roku pak následovala smlouva s firmou MSSL ADVANCED POLYMERS s. r. o., která poté otevřela pracoviště v areálu věznice

Koncem každého roku si připomínáme výročí vzniku Československa. K tomuto tématu bylo vysloveno dost na to, abychom nabyli přesvědčení, že snad o tomto dějinném milníku naší historie víme vše. Existuje ovšem možnost přiblížit tuto obecně známou stránku dějin v dalších souvislostech. Pravděpodobně málokdo by spojoval vývoj vystrojování a označování stejnokrojů příslušníků jednoho z ozbrojených bezpečnostních sborů republiky, vězeňství, např. se změnami tvaru státního znaku. Přesto v této oblasti najdeme úžasné množství nejrozličnějších podnětů. Prostřednictvím a za vydatné pomoci heraldiky přiblížíme čtenáři další nepříliš známou kapitolu československého a českého vězeňství: metamorfózy státního znaku republiky tak, jak se promítaly do výstroje příslušníků vězeňství.

Snad všude ve světě je nedílnou součástí služebního stejnokroje příslušníka ozbrojeného sboru čepicový odznak, povětšinou kovový, s aplikací autentického tvaru státního znaku. Je to zřetelný symbol státní moci, který výtvarně koresponduje s vývojovými etapami společnosti. Konstatování je platné i pro vězeňství. V našich podmínkách je tato tradice známa. Od vzniku republiky je označování pokrývek hlavy příslušníků v československém a později i českém vězeňství trvale přítomné a lze je rozčlenit na několik základních období.

Zánik podunajské monarchie a změna státoprávního uspořádání daná vznikem Československa si pochopitelně vyžádala nový tvar státního znaku. Tehdejší kancelářský oficiál Archivu ministerstva vnitra Jaroslav Kursa připravil návrh na realizaci malého, středního a velkého státního znaku. V době po osvobození ze staleté habsburské nadvlády, po roce 1918, získává český lev další polepšení (zvýšení prestiže a vážnosti) v podobě srdečního znaku Slovenska se stříbrným dvojitém křížem na modrém trojvrší v červeném poli. Konečně oficiální výtvarné provedení bylo dílem Františka Kysely. Tyto tři podoby státního znaku byly legalizovány ústavním zákonem (Zákon č. 252/1920 Sb. z. a n. ze dne 30.3.1920, kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti.) Malý a střední státní znak ve tvaru tzv. francouzského heraldického štítu našly uplatnění snad ve všech ozbrojených bezpečnostních sborech republiky. Demobilizovaní frontovní vojáci a legionáři již v roce 1919 a počátkem let dvacátých v mnoha případech přicházeli do řad vězeňských dozorců a dalších vězeňských orgánů. Vzhledem ke skutečnosti, že v této době (1919) o oficiální podobě státního

znaku a jeho používání nebylo ještě definitivně rozhodnuto, využívali nejrozličněji upravené čepicové označení vlastní, které si přivezli např. z legií. Od počátku republiky jsou příslušníci vězeňského personálu (uniformování) postupně vystrojováni několika modifikacemi čepicového odznaku. Státní znak se objevil v několikerém provedení i na slavnostních opascích mužstva a veliteli... Veřejnost se s tímto řešením v době mezi válkami setkávala dvě desítky let.

Krátce k heraldice

Při začleňování historických artefaktů do dobového kontextu hraje nezastupitelnou roli právě heraldika. Významně přispívá k jednoznačnému určení období a je na místě alespoň v kostce ji čtenáři přiblížit. O některých jejích projevech byla již v minulosti v našem časopise zmínka. Časové rozmezí určující vznik heraldiky je zhruba dáno křížovými válkami - bylo jich v letech 1095-1270 sedm. Symbolika používaná vojsky Jeruzalémského království (1147-1148) v podstatě přetrvává do dneška. Historicky vzato - důvod používání znakových figur byl jednoznačný a ryze vojenský. Obrazové znaky se ve středověku používaly především pro rychlou

orientaci válečníků, z nichž většina, především prostí vojáci, vůbec písmo neznala. Figurami se označovaly válečné praporce vojenských oddílů, jednotlivci používali shodné označení na ochranných štítech.

Česká odborná veřejnost zastává názor, že nejkrásnějšími a nejčestnějšími heraldickými figurami jsou lev a orlice. Jejich užívání ve znaku bývalo zejména v minulosti dovoleno pouze významným nositelům, především panovníkům, králům a císařům. Tím je zřetelně vyjádřen vztah, jaký k nim heraldika zaujímá. Lev i orlice se vždy kreslí v útočném postoji, s velkými drápy, vyceněnými zuby, vyplazeným jazykem, otevřenou tlamou či zobákem.

Lev je symbolem moci královské, často nese na hlavě královskou korunu. Lze říci, že v české heraldice mu náleží přednost před orlicí, neboť při prvním polepšení zemského znaku stříbrný královský lev zaujal místo až dosud vyhrazené plamenné knížecí orlici. Stal se heraldickým znamením zemí Koruny české, zatímco plamenná orlice ještě z doby Karla IV. spíše tradičně než fakticky byla znakem Čech na stejné úrovni jako orlice moravského markrabství a slezských knížectví.

Zvláštností heraldické orlice je personium. Je to páska, položená přes prsa figury a sahající až do křídel. Má podobu ležícího srpku, obvykle je ukončena jetelovitě nebo liliovitě. Na starých historických erbech byla většinou kovová a měla za účel přidržovat na štítě figuru vykrojenou z kůže.

Lev ve znaku

Obecně je známo, že znak lva získal Vladislav II., který se roku 1147 zúčastnil druhé křížové výpravy. Ta nekončila právě nejlépe. Roku 1158 byl důrazně „požádán“, aby se zúčastnil tažení císaře Bedřicha proti lombard-

ským městům. Vladislavovo „získání k účasti bylo podepřeno“ současně na říšském sněmu v Řezně jeho prohlášením králem. Nevidané hrdinství českého krále u Milána - jak uvádějí doboví kronikáři - pak pohnulo císaře, že Vladislavu II. propůjčil namísto dosavadní orlice novou erbovní figuru, stříbrného lva o jednom ocase se zlatou zbrojí v červeném poli. Zprávu kronikáře Dalimila dokládají i české denáry z druhé poloviny 12. stol., na nichž se rovněž objevuje znamení korunovaného lva. Roku 1212 byl dědičný titul královský českým králům potvrzen Zlatou bulou sicilskou. Teprve za Přemysla Otakara I. (1197 až 1230), tedy až ve století třináctém, dochází k polepšení královského znaku tím, že lev získává druhou oháňku. Někteří heraldici počátek jeho používání datují do doby života panování krále Přemysla Otakara I., jiní jsou zdrženlivější. Skutečností zůstává, že v době Karla IV. již lze, např. na platidlech, polepšený tvar doložit. V této podobě nadpřirozeného zvířete pak český znak setrvává řadu staletí.

Doba nesvobody

Protektorát Čechy a Morava se do historie státního znaku a tedy i do označení stejnokrojů českých vězeňských dozorců zapsal také (Vládní nařízení č. 222/1939 Sb. z. a n., ze dne 19. 9. 1920, jímž se mění zákon ze dne 30. března 1920, č. 252 Sb. z. a n., kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti). Doba německé okupace zbavuje tradičního českého heraldického lva slovenského polepšení hned v roce 1939. Symbol české státnosti, lev, je převzat spolu s moravskou červenobíle šachovanou orlicí v modrém poli do tzv. střídavého nebo čtvrceného většího protektorátního znaku. Oba symboly jsou zobrazovány na tzv. tvaru francouzském heraldickém štítu. Důstojník vězeňské protektorátní intendantní služby si tehdy práci ulehčil a při změně čepicového označení použil tvar daný obecným prvorepublikovým výstrojním předpisem z roku 1936. Doplnil jej pouze zobrazením tzv. Většího protektorátního znaku. V tomto případě bylo provedení kovové, mořené a ocelové šedé barvy.

Po skončení války

Období po skončení druhé světové války je výtvarně bohaté na mnoho typů čepicových kovových odznaků s motivem státního znaku. Pro kvalifikované začlenění a názornost při poznávání jednotlivých forem výtvarného a technického provedení státního znaku, používaných v příslušném historickém úseku, je nezbytné připomenout také zásadní organizační změny, jakými vězeňství

po druhé světové válce procházelo. Ty byly doprovázeny nejen změnami názvů vězeňských institucí, ale i organizačními přechody mezi ministerstvy. Metamorfózy oficiální podoby státního znaku republiky všude tam, kde je to očím veřejnosti nejsnáze dostupné, jednoznačně dokumentovaly společenské a politické změny, mnohdy velmi zásadní a dlouhodobé. Po skončení druhého světového válečného požáru a po osvobození Československa v roce 1945 se státní znak opět používal v oné oficiální podobě, o které bylo rozhodnuto po

Přehled organizačního začlenění vězeňství od konce války do současnosti

1945–1947 Sbor vězeňské stráže (SVS)

Činnost vězeňství byla výrazně ovlivněna dekrety presidenta republiky č. 16, 17, 94, 112, a 138 z roku 1945. Tato silová složka státního aparátu byla organizačně začleněna do struktury Ministerstva spravedlnosti. Sbor byl organizovaný na základě velitelské podřízenosti. Byla snaha navázat na prvorepublikový výkon služby.

Odznak čepicový 1945 – 1952, používán na lodičkách mužstva Sboru vězeňské stráže

Odznak čepicový 1945 – 1952, používán na lodičkách pro důstojníky SVS

1948–1952 Sbor vězeňské stráže

Vícekolajnost ve vězeňství je ovlivněna politickými změnami; výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody byl prováděn v zařízeních ministerstva spravedlnosti, ministerstva vnitra, ministerstva národní obrany a ministerstva národní bezpečnosti. Do poloviny roku 1952 byl v SVS používán na brigádýrkách čepicový kovový státní znak tzv. armádního tvaru s meči:

roce 1918. V praxi se ovšem setkáváme pouze s využitím malého státního znaku. Toto období však v podstatě trvalo pouze do počátku 50. let. Nejasná a neklidná politická situace hrála významnou roli i v této oblasti. Spojení změn výtvarných podob státního znaku používaných k označení stejnokrojů příslušníků s vývojem a organizačním začleněním vězeňství je pochopitelné. Stručný přehled vývojových etap a přechodů do jednotlivých ministerských organizačních struktur státního aparátu pomůže při následné orientaci.

pro důstojníky v barvě zlaté, pro gážízy v barvě stříbrné. Obdobně tomu bylo při používání tzv. lodiček, na kterých však byl jako označení použit pouze tradiční tzv. malý státní znak. Termín gážíze byl později ve vnitřním předpise nahrazen označením strážmistří SNB. Shodná praxe byla i u příslušnic Sboru vězeňské stráže. Jediným rozdílem byla skutečnost, že k vycházkovému stejnokroji jako předepsaná pokrývka hlavy náležel příslušnicím baret.

Čepicový kovový odznak zlaté barvy s meči, armádní vzor, používán v SVS do roku 1952 na brigádýrkách důstojníků a důstojnic

Čepicový kovový odznak stříbrné barvy s meči, armádní vzor, používán v SVS do roku 1952 na brigádýrkách příslušníků a baretech příslušnic

Výjimku tvořil předpisem navržený tvar státního znaku na brigádýrce případného budoucího generála - výstrojný předpis v roce 1952 jej sice předpokládal a graficky vyvzořoval. Měl být oválný a jeho výška měla být 36 mm. Zhotoven měl být technikou vyšívaní. Tato úprava a oficiální představa však byla platná pouze půl roku. Zůstalo pouze u grafického

návrhu, vězeňský generál jmenován nebyl. Složitá situace v této oblasti vyžaduje podrobnější vysvětlení.

Čepicový odznak generála SVS, vz. 1952, vyvzorovaný (v předpise), nerealizovaný

Výrazné změny politické situace po únoru 1948 přinesly značné komplikace ve všech sférách státní správy. Nevyhnuly se ani výkonu vězeňství. Vzhledem k jeho tehdejší roztržitosti mezi čtyři státní nadřízené orgány – MS, MNB, MNO a MV docházelo k samovolnému a neřízenému vývoji. Vězeňství v resortu ministerstva spravedlnosti odpovídalo potřebám justice, ministerstvo národní bezpečnosti upřednostňovalo požadavky bezpečnosti. V roce 1951 na základě nového Stejnokrojového předpisu bylo provedeno přestrojení příslušníků, a to z bývalých stejnokrojových součástek modrozelené barvy na barvu khaki s fialovými nárameníky.

Teprve v roce 1951 je zřízena ústřední evidence vězňů, ve které byli evidováni i vězni v zařízeních MNB a MNO. (Do té doby byla evidence vězňů vedena na Kriminální ústředně v Praze a Kriminální úřadovně v Bratislavě). V témže roce byla u velitelství SVS zřízena vlastní zbrojní služba. Dochází k vybavení SVS novými zbraněmi – samopaly, opakovacími pistolemi a ručními granáty. Ještě v průběhu roku 1952 bylo ve správě MS 226 trestních ústavů a věznic a k tomu ve správě MNB 109 dalších vězeňských zařízení.

České a slovenské vězeňství bylo k datu 1. září 1952 převzato do organizační struktury ministerstva národní bezpečnosti; dochází k celostátnímu organizačnímu sjednocení. Sbor vězeňské stráže je začleněn jako jeden z útvarů jeho organizační struktury. Nyní již bývalí příslušníci SVS se stávají příslušníky Sboru národní bezpečnosti.

1952-1953 Sbor nápravných zařízení ministerstva národní bezpečnosti

Řídicím orgánem byla nově koncipovaná vzniklá Správa nápravných zařízení MNB. Od 1. 9. 1952 byly všechny složky SVS podřízeny Správě Nápravných zařízení MNB; došlo k výrazné změně vystrojení (Rozkaz ministra národní bezpečnosti č. 32 ze dne 25. 11. 1952). Z čepic stejnokrojů příslušníků SVS mizí fialová barva a od 1. 1. 1953 se ze zákona všichni stávají příslušníky Sboru národní bezpečnosti; po celostátním sloučení vězeňství je tento silový obor v pravomoci MNB. Pouze však do roku 1953.

O heraldickou tvorbu se zejména ve společensky nebo politicky vypjatých dobách pokoušeli lidé bez jakýchkoli znalostí – a z jejich atelierů pak vycházely návrhy, nad nimiž nejen odborníci, ale i naprostý laik žasne.

Státní znak ještě oficiálně změněn nebyl. Ovšem státní znak čepicový byl v nově vydaném předpisu MNB od podzimu 1952 ve tvaru červené pěticípé hvězdy se stříbrným lvem

Čepicový znak vz. hvězda 1952 až 1962, kovový typ

malého státního znaku. (Všechny další změny byly zapracovány ve služebním předpise MV-int.-3 „Vystrojování příslušníků NB“.) Obdobně byly označovány i úřední dokumenty, ale např. také dresy sportovců. V roce 1955 je potom vydán předpis (Vládní nařízení č. 29/1955 Sb., o vlajce plavidel ozbrojených sil Československé republiky), kde je oficiálně popsán další tvar použití státní symboliky: uprostřed červené pěticípé hvězdy je aplikován stříbrný lev malého státního znaku. Souviselo to s předchozí změnou výtvarné podoby čepicových odznaků. Tento vzor byl zaveden do výstroje v roce 1953, resp. 1954. Příslušníci SNB, tedy i ti vykonávající službu ve věznicích, jej používali až do roku 1963.

Ministerstvo národní bezpečnosti zaniklo 14. září 1953 sloučením s ministerstvem vnitra, nově přeorganizovaným dle rad sovětských poradců. Důvodem sloučení ministerstev byla především politická snaha o výraznější ovládnutí StB.

1953-1965 Správa nápravných zařízení ministerstva vnitra

Celostátní vězeňství bylo přearženo do organizačního schématu ministerstva vnitra. Trest odnětí svobody se vykonával od 1. 1. 1957 v ústavech MV; Od 1. 1. 1962 bylo stanoveno, že se trest odnětí svobody vykonává v Nápravných zařízeních MV. Ústavním zákonem ze dne 21. listopadu 1960, kromě dalších zásadních změn a úprav, byla stanovena nová podoba státního znaku republiky. (Státní znak Československé socialistické republiky tvořil červený štít tvaru husitské pavězy s pěticípou hvězdou v horní části, na kterém byl bílý dvouocasý lev nesoucí na hrudi červený štítek s modrou siluetou Kriváně a vatrou zlaté barvy. Kresba znaku je zlatá.) Autorem byl M. Hegar. Tento znak byl však heraldicky zcela nesprávný. (Ve státní heraldice nelze použít znak pečoty – husitská pavěza.)

Čepicový odznak vz. 1962, kovový, email, vzor používaný od roku 1962

Dva roky trvalo, než byl (1962) vydán nový vnitřní předpis (Nařízení ministra vnitra ve věcech hospodářsko-finančních č. 9 ze dne 10. 10. 1962: Nový čepicový znak pro příslušníky MV z povolání – zavedení). Platný byl samozřejmě i pro příslušníky zařazené k výkonu služby ve vězeňství. Stanovil, že dnem 1. 1. 1963 se zavádí: nový čepicový znak smaltovaný a nový čepicový znak mořený. Smaltovaný, barevný, i mořený typ čepicového znaku byl zhotoven z tombakového plechu. Tento první vzor měl výšku 35 mm. Další typy vyráběné v letech následujících byly vysoké 26 mm. Smaltovaný znak byl zpočátku používán na služební a vycházkové čepice a také na ušance. Mořený typ zejména na tzv. polním stejnokroji. Dnem 1. 1. 1963 bylo ukončeno a současně zakázáno

nošení a používání dosavadního typu státního znaku (vzor hvězda) na stejnokrojových čepicích.

Čepicový odznak vz. 1960, kovový, mořený vzor, používaný na stejnokroji vz. 1960 (jehlička)

Brigádýrka příslušníka SNV ČSR, služební stejnokroj vz. Oliva, (hnědý štítek), do roku 1992

Od této doby se v souladu s dalším, nově vydaným platným předpisem (Nařízení ministra vnitra ze dne 20. 1. 1964, MV-int-1, Intendanční služba ministerstva vnitra) objevuje na čepicích příslušníků služebního a vycházkového stejnokroje oficiální státní znak stále stejných rozměrů. Později se přidávalo jeho postupné přizdobení lipovými lístky. Tvar čepicového znaku byl opakovaně měněn; do výstroje se zavádí čepicový znak smaltovaný na kovové podložce zdobené lipovými ratolestmi.

Čepicový odznak vz. 1975 s přizdobou lipových lístků, používaný na čepici brigádýrky (příslušníci) i tzv. vzor „letuška“ (příslušnice) společenského stejnokroje vz. Oliva

Na přilbách příslušníků-motocyklistů byl nejprve od roku 1963 používán běžný smaltovaný vzor státního znaku. Později dochází k zavedení tištěného barevného znaku republiky, tzv. samolepky, na motoristické přilby. Tento další typ byl vysoký 60 mm. Výjimku netvořily ani tzv. protiúdero-

vé přilby. Ve vězeňství se používaly s tímto označením (se samolepkou) v souladu s vnitřním předpisem z roku 1974 až do počátku devadesátých let.

Čepicový odznak vz. „pavéza“, nalepovací, používaný na označení protiúderových přileb do r. 1990

1965-1968 Sbor nápravné výchovy ministerstva vnitra

vzniká v srpnu 1965 (Zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, který nabyl účinnosti ke dni 1. 8. 1965). Ve Sboru dochází k postupnému přestrojení. Mění se barva stejnokroje na olivově zelenou (odbornou veřejností hovorově nazývaný OLIVA). Až do konce roku 1968 však k žádným organizačním přesunům nedochází.

V ozbrojených sborech, vězeňství nevyjímaje, se až do zániku republiky používal státní znak, tedy jeho oficiální podoba určená zákonem z roku 1960. Dochází časem k několika modifikacím okolního přizdobení (lipové lístky, později několik variant kovové podložky). Ale to bylo asi tak vše. Stejnokrojová výstroj včetně čepicového označení v podstatě nedoznala další změny.

1969-1989 Sbor nápravné výchovy ČSR a Zbor nápravnej výchovy SSR

Na základě změny státoprávního uspořádání a zákona o výkonu trestu odnětí svobody byly dnem 1. 1. 1969 předány nápravně výchovné ústavy (pro výkon trestu odnětí svobody), věznice (pro výkon vazby) a Správa nápravné výchovy z resortu celostátního ministerstva vnitra do organizačních struktur resortů ministerstva spravedlnosti národních republik. Státoprávní změna ani změna organizační podřízenosti vězeňství konce šedesátých let se neprojevala žádnou zásadní změnou v používání státního znaku na stejnokrojových pokrývkách hlavy. Národní státy totiž až do počátku devadesátých let neměly oficiální státní heraldiku a trvale byl používán státní znak federace. Zvláštním vnitřním předpisem (Rozkaz náčelníka správy SNV č. 28/1969 o zavedení nárameníků višňově červené barvy ve Sboru nápravné výchovy ČSR) byla pro stejnokroje příslušníků SNV ČSR však změněna barva nárameníků, výrazně odlišná od barvy tehdejších výložek policejních stejnokrojů (SNB). Obdobně postupovaly orgány slovenské.

Čepicový kovový znak ocelové barvy Police České a slovenské federativní republiky. V českém ani slovenském vězeňství nebyl znak ČSFR nikdy použit

1990-1992 Sbor nápravné výchovy ČR a Zbor nápravnej výchovy SR

V návaznosti na celospolečenské změny dochází nejprve k úpravě názvu sboru. Organizační podřízenost vůči příslušnému republikovému ministerstvu spravedlnosti zůstává nezměněna; namísto „Správy SNV ČR“ je nadále používán oficiální název Ředitelství SNV ČR (na Slovensku Riaditeľstvo ZNV SR).

(Česká národní rada zákonem č. 68/1990 Sb. z 13. března 1990 rozhodla o podobě státního znaku podle návrhů Jiřího Loudy.) Státní znak čepicový původního tvaru – pavéza – (smaltovaný i mořený) byl ve vězeňství nahrazen teprve roku 1992 státním znakem ČR. Byl zhotoven z tombakového plechu zlatavé bar-

vy (Č.j.ÚS SNV-66/THS/33-91-za-vedení nových znaků na čepice se státním znakem České republiky do výstroje příslušníků Sboru nápravné výchovy). Tento první typ pro SNV ČR tehdy zhotovila firma BIZUTERIE JABLONEC, závod Silka. Tvar a rozměry nového čepicového označení byly poměrně impozantní - 40 x 40 mm. Výtvarně šlo o velký znak ČR, který je na heraldickém tzv. francouzském štítu.

Kovový čepicový znak mořený vz. 1992, používaný v českém vězeňství do roku 1993

Obdobnou velikost měl také další, barevný nalepovací vzor státního znaku, tzv. typ „samolepka“. Byl určen od r. 1991 jako výstrojní doplněk pro příslušníky SNV ČR k označení protiúderových přileb (bílé, vzor používaný i před rokem 1989). Kompletní skladová rezerva tohoto vzoru přileb byla na čelní části označena novým vzorem státního znaku České republiky. Měl shodné rozměry jako znak čepicový. Existují 3 typy výtvarného řešení. Používání se však v praxi neosvědčilo a tak byl z předpisu o výstrojních náležitostech příslušníků vyřazen a nadále nepoužíván. Přílby byly připraveny k dispozici bez jakéhokoliv dalšího označení.

Odznam nalepovací, používaný v SNV ČR k označování protiúderových přileb od r. 1992, obdélníkový tvar, rozměry 40 mm x 45 mm. Existují 3 typy výtvarného řešení

O zavedení nového tvaru čepicového odznaku do výstroje příslušníků SNV ČR se však rozhodlo, a to u všech typů stejnokrojů vězeňských příslušníků, teprve k 1. 1. 1992. Na Sloven-

sku se postupovalo obdobně; smaltovanou pavězu tam dočasně nahradilo slovenské trojvrší.

V mezidobí 1990-1992 se změnil název republiky - vznikla Československá Federativní Republika (ČSFR). Také tento státní útvar měl novou státní symboliku. Český lev je komponován do tzv. střídavého, tedy čtvrceného státního znaku České a Slovenské Federativní Republiky spolu s původním znakem Slovenska. Třeba policie téměř okamžitě mění čepicové označení. Ovšem v českém vězeňství se až do roku 1992 používalo původní označení a poté oficiální státní znak ČR. Označení ČSFR, kovový čepicový státní znak, nikdy v českém vězeňství používán nebyl!

1993

Vězeňská služba České republiky

Po rozdělení Československa vzniká ke dni 1. 1. 1993 Vězeňská služba České republiky (zák. č. 555/1992 Sb.,) a na Slovensku Zbor vezenskej a justičnej stráže. Současně s touto změnou je české veřejnosti představen nový stejnokroj Justiční stráže (která je součástí VS ČR) s aplikací domovenky, rukávové látkové nášivky s vyobrazením státního znaku ČR. V současnosti používá VS ČR jako výstrojní doplněk kovový čepicový znak se zobrazením tzv. velkého znaku ČR. Jeho výtvarné řešení používá tradičního českého heraldického lva spolu s moravskou a slezskou orlicí. Autorem českého státního znaku, prezidentské standarty a dalších symbolů je Jiří Louda, který byl tvrdým kritikem podoby státního znaku ČSSR. Je jediným Čechem, který byl Mezinárodní heraldickou akademií v Ženevě povýšen do funkce akademika. Veřejnosti je pravděpodobně neznámá skutečnost, že se originál státního znaku před několika lety v parlamentu ztratil. Jsou kolem toho zvláštní a doposud nevyjasněné okolnosti. Autor byl požádán, aby znak zhotovil znovu. Vyžadovalo to operativní řešení a neuvěřitelně krátký čas na realizaci - pouhé dva týdny - protože i nově vytvořený znak musel být naprosto totožný s prvním originálem.

Kovový čepicový znak VS ČR, email vz. 1995

Ve výstrojní praxi Vězeňské služby ČR se postupně setkáváme hned s několika modifikacemi (výtvarnými i co se týče technického provedení) tzv. velkého státního znaku republiky: nejvýraznější je čepicový kovový znak smaltovaný (barevný tvrzený smalt). Potřebné množství první verze smaltovaného kovového čepicového odznaku (vz. 1993) s ozdobnou přídavnou podložkou zhotovila firma SPORTTURIA Praha, podnik služeb. A to hned v několika vnitřním předpisem stanovených mutacích. S touto úpravou, po výtvarné stránce velmi zdařilou a působivou, se až do současné doby setkává i širší veřejnost. Technické provedení současného vzoru je od původní verze poněkud odlišné (barevný email nahradil tzv. logoprint).

Čepicový znak VS ČR vz. 2006, zhotovený technikou tzv. logoprint na kovové podložce

Čepicové odznaky smaltované používané na kloboučcích příslušnic byly provedeny v nepatrně větší velikosti na rozdíl o těch používaných pro muže. Zohledňovalo se hledisko zvýšení estetičnosti, výtvarného vzhledu a působivosti. Tato verze znaku byla používána bez jakékoli další přízdoby, bez podložky. Od roku 2006 je používán pro označování pokrývek hlavy (lodičky a brigádýrky) příslušníků nový vzor státního znaku v moderním technickém provedení; jde o nalepovací techniku - tzv. logoprint. Tento typ zhotovuje pro potřebu VS ČR od roku 2006 firma ZNAK Malá Skála.

Kovový čepicový znak v mořeném provedení (strohá modifikace) byl označením na stejnokroj polní. V současné době existují dva typy; první vyráběla firma SPORTTURIA Praha a typ druhý firma ZNAK Malá Skála. První typ byl aplikován na vz. 1960 (tzv. jehlička), který se využíval ve Sboru až do konce 90 let. Druhý vyvzorovaný typ je součástí nového vzoru polního stejnokroje.

Látkový rukávový vzor má také několik vývojových typů, lišících se nejen technikou provedení (vyšívaný, tkaný) ale i provedením kresby. Nosí se na levém rukávu, jak to stanoví zvláštní výstrojní předpis. Zhotovení původního vzoru textilního odznaku bylo svěreno renomované firmě, používající nejmodernější technologii. V současnosti tkaninový odznak zhotovuje firma STAP Vilémov.

Rukávová nášivka se současným vzorem státního znaku

Zvláštní kapitolu tvoří označení pokrývek hlavy vězeňského generála. Původní provedení pro lodičku a brigádýrku spatřilo světlo světa jako vz. 2006, kdy byl jmenován historicky první český vězeňský generál. Státní znak je v emailovém nebo logoprintovém provedení a je po stranách přizdoben lipovými lístky.

Brigádýrka generálmajora VS ČR, státní znak na vyšívané podložce zlatavé barvy, vz. 2006

Lodička plukovníka VS ČR, označená současným vzorem (2012) státního znaku

Čepicový znak na vyšívané podložce zlatavé barvy pro generály VS ČR (od r. 2006)

Služební kniha MV: MV-int-III-1, výstrojní předpis, vydaná v roce 1957, označená státním znakem vz. "hvězda"

Předpis MV 1964, Intendanční služba ministerstva vnitra, označený státním znakem vz. "pavéza",

NGŘ VS č 36/2006 o stejnokrojích příslušníků VS ČR, výstrojní předpis

Čtenáři se dostává do rukou pojednání o československém a českém státním znaku a jeho vývojových výtvarných změnách. Pomocí heraldiky autor dokládá, že tato disciplína je u nás stále živým, atraktivním a působivým pomocným vědním oborem. Relativně úspěšně zasahuje zejména do oblasti oficiální státní symboliky. Pochopitelně také podstatnou měrou ovlivňuje (nebo by ovlivňovat měla) i výtvarnou podobu dalších resortních symbolů a znaků.

Prostřednictvím pomyslného historického zrcadla na těchto případech dokládá, že i běžná součást služebního stejnokroje příslušníků Vězeň-

ské služby, státní znak republiky v kovovém, smaltovaném nebo látkovém provedení, zprostředkuje nejen odborníkovi, ale i naprostému laikovi podrobný a zasvěcený pohled na širší souvislosti společenského vývoje. Díky odbornou spolupráci a cenné rady při shromažďování historických podkladů, informací a dalšího potřebného materiálu ke zpracování této práce patří zejména pracovníkům útvaru logistiky VS ČR zabývajícím se výstrojí. Stejně tak dalším spolupracovníkům, kteří s pochopením odpovídali na množství doprovodných otázek a pomohli tak při zpracování tohoto příspěvku.

Slavnostní otevření komunitního domu ve Stráži pod Ralskem

Martin Škoda

Za slavnostního požehnání biskupa litoměřického Jana Baxanta byl dne 20. 9. 2016 v 10.00 hodin otevřen Komunitní dům sv. Dismase ve Stráži pod Ralskem (Dubnická 86, 471 27 Stráž pod Ralskem). Slavnostní akce se spolu s biskupem Janem Baxantem zúčastnil i hejtman Libereckého kraje Martin Půta, náměstek generálního ředitele pro vzdělávání a odborné zacházení Simon Michailidis, starosta města Karel Jäschke a dále zástupci Policie ČR a Městské policie. Podporu projektu vyjádřili svou přítomností také ředitelé a členové vedení věznic v regionu, které s komunitním domem navázali spolupráci. Mezi významné hosty patřili i hlavní kaplan VS ČR Pavel Kočnar či předseda Vězeňské duchovenské péče Pavel Zvolánek, kaplani z okolních věznic, vedení Probační a mediační služby ČR

z České Lípy, Mostu, Ústí nad Labem, Chomutova, Liberce, vedení střediska Nové Šance v Ostravě a spousta dalších hostů.

„Svatý Dismas byl muž, zločinec, ukřižovaný společně s Kristem. Byl si vědom svých činů a byl otevřen nápravě. Proto tento dům nese jeho jméno jako symbol možnosti nápravy a naděje pro další kvalitnější život,“ vysvětlil přítomným jáhen, pověřený biskupem Janem Baxantem vybudovat komunitní dům. Proto je také Komunitní dům sv. Dismase, provozovaný Oblastní charitou Česká Kamenice, určen lidem se sociálním znevýhodněním, propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody. Komunitní bydlení svým obyvatelům totiž poskytuje srozumitelné a přehledné prostředí, bezpečí psychické i fyzické, autentické přijetí a empatické porozumění. Důraz klade na vytváření podmínek pro změnu v životě klientů a úspěšné zařazení do řádného občanského života. V praxi to znamená, že služby komunitního domu budou využívat muži propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, kteří dosáhli plnoletosti, samozřejmostí je dodržování pravidel komunitního domu a splnění vstupních podmínek. Oblastní charita Česká Kamenice, která spolupracuje s věznicemi, nabízí program, zaměřený na výstup z výkonu trestu právě pro ty, kteří mají zájem začít svůj život na svobodě. Kapacita domu je 14 míst, v současné době jsou zde umístěni první čtyři klienti. Podporu komunitnímu domu vyjádřil hejtman Půta i starosta města Karel

Jäschke. O tom, jak je služba lidem propuštěným z vězení obtížná a možná i nevděčná, byla slova náměstka Simona Michailidise, který poznamenal: „Častokrát říkám, že se snažíme házet mořské hvězdice zpátky do moře, i když se to zdá být zbytečná práce, vždycky je pár hvězd, které tím můžeme zachránit.“ Celá akce pokračovala v přátelské atmosféře vzájemného pochopení a spolupráce i během malého pohoštění, které pomohli připravit první klienti komunitního domu. Na závěr nezbyvá než všem, kteří se na činnosti komunitního domu podílejí, popřát dobrý dech a hodně sil na dlouhé a nelehké trati.

Autor pracuje jako kaplan ve Věznici Stráž pod Ralskem

Věznice Všehrdy vítězem ligy malého fotbalu

Letošním mistrem Chomutova v lize malého fotbalu se stal tým hráčů Věznice Všehrdy a vyhrál tak jubilejní dvacátou pátou sezónu. Hrdí hráči si také dne 8. října převzali nejvyšší trofej v podobě putovního poháru z rukou předsedy Chomutovské ligy malého fotbalu Jiřího Kupce. V pondělí 10. října se ke gratulantům přidal ředitel věznice Pavel Vagner, kterému pohár přinesli ukázat, a on při té příležitosti poděkoval hráčům za pěknou reprezentaci vězeňské služby. Tým Věznice Všehrdy hraje ligu malého fotbalu již deset let, ale letní ligu vyhrál poprvé. Postupem času se složení týmu měnilo a hráči se zlepšovali. Po pěti letech postupování se tak mužstvo ocitlo v samotné 1. lize, kde po prvním roce skončilo na 3. místě. Tým je složený jak z hráčů od-

dělení vězeňské stráže, tak i dozorců oddělení výkonu trestu. Ne vždy je však snadné, vzhledem ke směnnému provozu, se tréninků a zápasů zúčastnit. Post nejlepšího brankáře v letní lize získal František Matyáš a toto ocenění obdržel již po několikáté. Dále je tým obsazen následujícími hráči, Janem Hoferkem, Vojtěchem Kubíkem, Janem Koptou, Jakubem Zralíkem, Jiřím Kubešem, Patrikem Jánošíkem, Martinem Váňou, Zdeňkem Blažkem a Jaroslavem Poloprutským. „Tento rok se nám povedlo nejen vyhrát, ale navíc obsadit i první místo v tabulce střelců. To ovládl Patrik Jánošík a v těsném závěsu za ním Jan Kopta,“ říká kapitán mužstva Jan Hoferek. Poděkování patří také Věznicí Všehrdy za podporu, příspěvní na startovné a dodání dresů.

Semináře bojových umění a technik intervence

Vazební věznice Ostrava již pošesté uspořádala v tělocvičně oddílu zápasu TJ Sokol Vítkovice v Ostravě-Výškovicích Seminář bojových umění a technik intervence. Program semináře patřil především ukázkám a výcviku polských instruktorů. První část semináře byla zaměřena na obranu proti útoku nožem a střelnou zbraní a jako instruktor se představil por. Marcin Kaptacz (2 Dan Krav Maga) z Výcvikového střediska Vězeňské služby Polské republiky v Kule. Plynuje na něj navázal zástupce ředitele Výcvikového střediska Vězeňské služby Polské republiky v Kaliszi pplk. Mirosław Kuswik (10 Dan Modern Combat). Tento blok byl věnován praktickým intervenčním technikám, jako je například překonávání pasivního odporu vězněné osoby, znehybnění či zákrok ve spolupráci dvou

VI. SELF DEFENCE & INTERVENTION TECHNIQUES
VV OSTRAVA 7.10. 2016

a více osob. Poslední část semináře byla věnována mimopostojovému boji v parteru a aktivně ji představil instruktor polské armády 41. Bazy Lotnictwa Szkolnego mjr. Andrzej Grejner (2 Dan Krav Maga).

Semináře se zúčastnilo téměř 30 příslušníků, a to z Věznice Karviná, Věznice Heřmanice, Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno, Akademie VS ČR Stráž pod Ralskem, Vazební věznice Ostrava a Policie České republiky. Cílem semináře bylo zejména zlepšit dovednosti příslušníků v oblasti bojových umění a technik intervence a naučit je novým postupům v uvedených oblastech. Zkušenosti získané na této akci budou dále sloužit při výcvicích sebeobrany příslušníků Vězeňské služby ČR.

Sportovní charitativní utkání

Zdenka Stockbauerová

Ve čtvrtek 6. října odpoledne se uskutečnilo fotbalové utkání mezi družstvem zaměstnanců Věznice Ostrov a družstvem složeným z příslušníků Městské policie, Policie ČR a pracovníků Městského úřadu z Ostrova. Na první pohled banální událost, ve skutečnosti ale nešlo o pouhé měření sil na sportovním poli, nýbrž o akci charitativní. Tento duel se uskutečnil ve prospěch občanského sdružení Dětská radost z Nejdku a výtěžek doprovodné sbírky poslouží k nákupu zdravotních pomůcek pro postižené děti.

Počasí účastníkům sportovní akce neprálo, zima a déšť však nic neubraly na bojovnosti, nasazení a dobré náladě, vždyť to bylo pro dobrou věc! Góly padaly na obou stranách a bylo jich hodně. Vyhrál tým věznice, ale po zápase si nikdo z účastníků nebyl jistý konečným výsledkem. Nebylo to totiž to nejdůležitější. To správné skóre, o které všem účastníkům šlo, bylo konečných 9 200 Kč, které se podařilo vybrat, takže zvítězili úplně všichni.

Navzdory nepřízní počasí byly v publiku přítomny i maminky s postiženými dětmi, v jejichž prospěch se celá akce konala. Pro ně připravila Policie ČR upomínkové předměty, drobné dárky a zprostředkovala jim možnost prohlédnout si policejní auta. Po přestávce se dostavili i pracovníci stáje Prima Horseland z Vykmánova se dvěma poníky, na kterých se na louce vedle hřiště mohly svést všechny přítomné děti.

Maminky z Dětské radosti po skončení zápasu převzaly od kapitánů obou družstev výtěžek sbírky, poděkovaly všem účastníkům charitativního zápasu a předaly jim na památku perníčky ve tvaru fotbalových míčů. Na závěr oznámily, že obdržely i příspěvek od dvou firem, které zaměstnávají odsouzené z Věznice Ostrov, a z Městského úřadu v Nejdku. Firma SKF Lubrication Systems CZ Chodov věnovala 5 000 Kč, od firmy TEGAMO Czech maminky obdržely 10 000 Kč a MěÚ Nejdek daroval 3 000 Kč.

Ředitel věznice vyhodnotil nápad pracovníků věznice a jeho realizaci v nultém ročníku jako úspěšné a vyslovil přesvědčení, že i další charitativní sportovní akce v příštích letech budou pořádány v nastoleném trendu. Zároveň poděkoval za účast a podíl na sbírce Městské policii Ostrov, Policii České republiky Ostrov a Městskému úřadu v Ostrově.

Čtvrteční sportovní utkání bylo úspěšné a dobrá věc se podařila. Zní to jako fráze? Jenomže částka téměř dvaceti osmi tisíc korun, která skončila na účtu Dětské radosti, a především pocit sounáležitosti a uspokojení na straně obdarovaných i dárců dodává této větě punc opravdovosti. Takže tohle odpoledne nebylo tak chladné, jak se na první pohled zdálo, teplo z něj bude všechny účastníky hřát u srdce ještě dlouho.

Marie Bílková

Referent Jurij Tarča, narozen v roce 1969, strážný oddělení vězeňské stráže Vazební věznice Ostrava, u Vězeňské služby ČR od roku 1992, devátý na Mistrovství světa v ultra triatlonu v Litvě, rodák ze Studénky a otec dvou dcer říká:

Po závodě si dám rád dobré a nezdravé jídlo

Jak dlouho se triatlonu věnuješ a co tě k tomu vedlo?

Triatlonu se věnuji desátým rokem. Začalo to účastí ve štafetě v triatlonovém závodě. Rok nato jsem úspěšně dokončil prvního ironmana a do dnešního dne mám na kontě 10 závodů v dlouhém triatlonu na tratích ironmana.

Můžeš nám popsat, jak se závod v Litvě vyvíjel a jestli ses ocitnul i na dně svých sil?

Byla to má první účast v ultra triatlonu. Jednalo se o 7,6 km plavání, 360 km kolo, 84,4 km běh a limit na dokončení byl 36 hodin.

Start byl v 9 hodin a pro velkou náročnost závodu se zúčastnilo 32 závodníků z celého světa, od USA po Singapur. V plavání jsem si věřil, v tréninku jsem uplavával 8 km. Z vody jsem vylézal jako 7. muž v pořadí. Následovala má silná disciplína - kolo. 360 km jsem předtím nikdy nejel. Podél tratě bylo hodně fandících diváků, počasí taky přálo, díky tomu se mi jelo velice dobře a taky se mi dařilo doplňovat palivo ve formě tekuté stravy, tyčinek a gelů. Po 12 hodinách jízdy jsem dorazil do depa na 5. místě. Po převlečení jsem už za tmy, se svítilnou na čepici, vyrazil na dva maratony o celkové délce 84,4 km. Ani tuhle vzdálenost jsem nikdy neběžel. Největší krizí jsem si prošel asi po šesti hodinovém běhu. Hodně se ochladilo, byla mi zima, únavou se mi chtělo spát a žaludek byl schopen pozřít jen teplou polévku, čaj a colu. To vše pominulo východem slunce. Je pravda, že slunce nabíjí energii. Do cíle jsem doběhl na 9. místě s časem 26:09:37.

Která disciplína je pro tebe nejnáročnější?

Je to běh. V mládí jsem byl spíš běžec sprinter než vytrvalec. Běh v triatlonu následuje až po plavání a kole. Běžet s unavenými nohama je těžká dřina.

Jak vypadá tvůj tréninkový den a jak probíhala příprava na závod?

Řídím se podle svého tréninkového plánu, můj klasický trénink vypadá takto: ráno hodina plavání a odpoledne tři hodiny kolo spojené s během, tak aby si nohy zvykly běžet v únavě. Příprava na ironmana mi trvá minimálně 8 měsíců a zhruba měsíc před závodem redukuji váhu, abych se dostal do optimální formy. Pomalu taky ubírám tréninkové zatížení, aby se tělo zbavilo únavy a bylo v top kondici před závodem.

Kdy sis uvědomil, že triatlon je tím pravým sportem?

Hned po prvním závodě mě to chytlo za srdce. Triatlon je pro mě hodně návykový, nejvíc trpím, když jsem nemocen a nemohu sportovat.

Kterých dalších úspěchů si ceníš?

2. místo na Slovakanu v kategorii 40 – 44 let.

Je složité skloubit trénink a přípravu na závody s prací?

Skloubit přípravu na závod s prací jde, ale musí se to dobře naplánovat a taky musí hlavně fungovat podpora rodiny.

Řešíš nějak životosprávu?

Životospráva je velice důležitá a držím se jí převážně celý rok. Ale po závodě se odměním chutným nezdravým jídlem, zapíté sklenkou s alkoholem.

Máš nějaké další cíle, kterých bys chtěl dosáhnout, a co plány na další sezónu?

V příštím roce chci startovat na ironmanovi s cílem vylepšit si své osobní maximum. Láká mě taky ultra triatlon, ale to záleží na financích. Rozhodnu se, až bude zveřejněn termín závodů.

Doporučil bys tento sport ostatním a proč?

Určitě bych to každému doporučil. I triatlonový začátečník může získat slušnou zdatnost.

Máš kromě triatlonu nějaké jiné koníčky, případně jak trávíš volný čas?

Rád čtu a dalším mým koníčkem jsou dvě fenky Jacka russella.

Věznice Pardubice